

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

.....	1
ΜΕΡΟΣ Ι - Νομοθετικές και διοικητικές διατάξεις	3
Άρθρο 1 - Παραπομπές.....	3
Άρθρο 2 - Αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής και αλληλογραφία.....	3
Άρθρο 3 - Συμμετέχοντες.....	4
Άρθρο 4 - Ρόλος και υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου	4
Άρθρο 5 - Ρόλος και υποχρεώσεις των συνδικαιούχων.....	5
Άρθρο 6 - Κοινές υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου και των συνδικαιούχων	5
Άρθρο 7 - Συγχρηματοδότες του έργου	6
Άρθρο 8 - Υπεργολάβοι.....	6
Άρθρο 9 - Ρόλος των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης	7
Άρθρο 10 - Αστική ευθύνη.....	7
Άρθρο 11 - Σύγκρουση συμφερόντων	7
Άρθρο 12 - Τεχνικές εκθέσεις πεπραγμένων	8
Άρθρο 13 - Επικοινωνιακές δράσεις, δημοσιότητα όσον αφορά την ενωσιακή στήριξη και οπτικοακουστικά προϊόντα.....	9
Άρθρο 14 - Χωρικά δεδομένα.....	10
Άρθρο 15 - Τροποποιήσεις της συμφωνίας επιδότησης.....	11
Άρθρο 16 - Καθυστερήση εκτέλεσης.....	11
Άρθρο 17 - Μετάθεση της ημερομηνίας περάτωσης	12
Άρθρο 18 - Καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης	12
Άρθρο 19 - Εμπιστευτικότητα.....	16
Άρθρο 20 - Προστασία δεδομένων	16
Άρθρο 21 - Κυριότητα και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων	16
Άρθρο 22 - Εφαρμοστέο δίκαιο και αρμόδιο δικαστήριο.....	17
ΜΕΡΟΣ ΙΙ - Δημοσιονομικές διατάξεις	18
Άρθρο 23 - Ενωσιακή χρηματοδοτική συνεισφορά στο έργο.....	18
Άρθρο 24 - Επιλέξιμες δαπάνες.....	18
Άρθρο 25 - Αγορά γης/δικαιωμάτων, μίσθωση γης.....	22
Άρθρο 26 - Μη επιλέξιμες δαπάνες	23
Άρθρο 27 - Οικονομικές κυρώσεις	25
Άρθρο 28 - Τρόποι πληρωμής	25
Άρθρο 29 - Κατάσταση δαπανών και εσόδων.....	28
Άρθρο 30 - Φόρος προστιθέμενης αξίας.....	29
Άρθρο 31 - Ανεξάρτητος οικονομικός έλεγχος.....	29
Άρθρο 32 - Έλεγχος από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ	Error! Bookmark not defined.
Άρθρο 33 - Κρατικές ενισχύσεις	31

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ Ι - Νομοθετικές και διοικητικές διατάξεις

Άρθρο 1 - Παραπομπές

Όλα τα έργα LIFE+ εκτελούνται σύμφωνα με τα ακόλουθα κατά σειρά κείμενα:
τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 614/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαΐου 2007 (LIFE+)¹,
τις ειδικές διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης,
τις παρούσες κοινές διατάξεις, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας επιδότησης,
την περιγραφή του έργου (στο εξής «το έργο») που προσδιορίζεται στο παράρτημα Ι και στα λοιπά παραρτήματα, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της συμφωνίας επιδότησης.

Άρθρο 2 - Αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής και αλληλογραφία

- 2.1 Για την εφαρμογή των κατωτέρω διατάξεων η Επιτροπή εκπροσωπείται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος στο πρόσωπο του διατάκτη ή του δευτερεύοντος διατάκτη.
- 2.2 Όλα τα έγγραφα αλληλογραφίας πρέπει να φέρουν τον αναγνωριστικό αριθμό και τον τίτλο του έργου και να αποστέλλονται στην ακόλουθη διεύθυνση:

Προκειμένου για έργα LIFE + του σκέλους Φύση και Βιοποικιλότητα, καθώς και έργα LIFE + του σκέλους Ενημέρωση και Επικοινωνία τα οποία αφορούν θέματα φύσης και βιοποικιλότητας:

**European Commission
Directorate-General Environment
Unit ENV.E.3 - BU-9 3/51
B - 1049 Brussels**

Προκειμένου για έργα LIFE + του σκέλους Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση, καθώς και έργα LIFE + του σκέλους Ενημέρωση και Επικοινωνία τα οποία δεν αφορούν θέματα φύσης και βιοποικιλότητας:

**European Commission
Directorate-General Environment
Unit ENV.E.4 - BU-9 3/06
B - 1049 Brussels**

Πρέπει να αποστέλλεται αντίγραφο όλων των εγγράφων αλληλογραφίας στην εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που ορίζει η Επιτροπή.

Η αλληλογραφία θεωρείται ότι έχει παραληφθεί από την Επιτροπή κατά την ημερομηνία επίσημης πρωτοκόλλησής της από την προαναφερόμενη αρμόδια μονάδα της Επιτροπής.

¹ ΕΕ L 149 της 9.6.2007, σ. 1.

Άρθρο 3 - Συμμετέχοντες

Οι «συμμετέχοντες» στα έργα LIFE+ εμπίπτουν σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με τον ρόλο και τις υποχρεώσεις τους:

- συντονιστής δικαιούχος,
- συνδικαιούχοι,
- συγχρηματοδότες,
- υπεργολάβοι.

Άρθρο 4 - Ρόλος και υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου

- 4.1 Ως «συντονιστής δικαιούχος» νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αναλαμβάνει την αποκλειστική νομική και οικονομική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για την πλήρη εκτέλεση των μέτρων του έργου, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του, και για τη διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου.
- 4.2 Ο συντονιστής δικαιούχος, μέσω της εντολής που προσαρτάται στη συμφωνία επιδότησης, εξουσιοδοτείται από τους συνδικαιούχους να ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό τους για την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης με την Επιτροπή και των πιθανών μεταγενέστερων τροποποιήσεών της.
- 4.3 Ο συντονιστής δικαιούχος αποδέχεται όλες τις διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης με την Επιτροπή.
- 4.4 Δυνάμει της υπογεγραμμένης εντολής, μόνον ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται να λαμβάνει κονδύλια από την Επιτροπή και να διανέμει τα ποσά που αναλογούν στη συμμετοχή των συνδικαιούχων στο έργο, όπως ορίζουν οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των συνδικαιούχων σύμφωνα με το άρθρο 4.8.
- 4.5 Όταν συνδικαιούχος/συγχρηματοδότης μειώνει τη χρηματοδοτική συνεισφορά του, ο συντονιστής δικαιούχος, σε συμφωνία με τους συνδικαιούχους, υποχρεούται να εξεύρει τους απαραίτητους πόρους για να εξασφαλιστεί η ορθή εκτέλεση του έργου. Σε καμία περίπτωση δεν αυξάνει η Επιτροπή τη συνεισφορά της ούτε το οικείο ποσοστό συγχρηματοδότησης.
- 4.6 Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 23, ο συντονιστής δικαιούχος συνεισφέρει στη χρηματοδότηση του έργου.
- 4.7 Ο συντονιστής δικαιούχος είναι ο μόνος συνομιλητής της Επιτροπής και ο μόνος συμμετέχων που αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή σχετικά με την τεχνική και οικονομική πρόοδο του έργου. Ως εκ τούτου, ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει στην Επιτροπή όλες τις απαραίτητες εκθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 12.
- 4.8 Ο συντονιστής δικαιούχος συνάπτει συμφωνίες με όλους τους συνδικαιούχους, στις οποίες περιγράφεται η τεχνική και χρηματοδοτική συμμετοχή τους στο έργο. Οι συμφωνίες αυτές συμβιβάζονται απόλυτα με τη συμφωνία επιδότησης που έχει υπογραφεί με την Επιτροπή, παραπέμπουν με ακρίβεια στις παρούσες κοινές διατάξεις και περιέχουν τουλάχιστον τα στοιχεία που περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες εκδίδει η Επιτροπή. Οι εν λόγω συμφωνίες υπογράφονται από τον συντονιστή δικαιούχο και τους συνδικαιούχους και κοινοποιούνται στην Επιτροπή εντός εννέα μηνών από την ημερομηνία έναρξης

του έργου. Οι διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης, συμπεριλαμβανομένης της εντολής (άρθρα 5.2 και 5.3), υπερισχύουν κάθε άλλης συμφωνίας μεταξύ συνδικαιούχου και συντονιστή δικαιούχου η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει την εκτέλεση της ανωτέρω συμφωνίας μεταξύ του συντονιστή δικαιούχου και της Επιτροπής.

Άρθρο 5 - Ρόλος και υποχρεώσεις των συνδικαιούχων

- 5.1 Συνδικαιούχοι είναι αποκλειστικά οι οργανισμοί που ορίζονται ως τέτοιοι στο έργο και δεσμεύονται για την υλοποίηση του έργου μέσω των κατάλληλων μορφών δέσμευσης. Ο συνδικαιούχος υπογράφει τη συμφωνία που προβλέπεται στο άρθρο 4.8 και συμμετέχει άμεσα στην τεχνική εκτέλεση μίας ή περισσότερων εργασιών του έργου.
- 5.2 Ο συνδικαιούχος, μέσω της εντολής που προσαρτάται στη συμφωνία επιδότησης, εξουσιοδοτεί τον συντονιστή δικαιούχο να ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό του για την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης με την Επιτροπή και των πιθανών μεταγενέστερων τροποποιήσεών της. Κατ' επέκταση, ο συνδικαιούχος εξουσιοδοτεί τον συντονιστή δικαιούχο να αναλάβει πλήρως τη νομική ευθύνη για την εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης.
- 5.3 Ο συνδικαιούχος αποδέχεται όλες τις διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης με την Επιτροπή, ιδίως όλες τις διατάξεις που επηρεάζουν τον συνδικαιούχο και τον συντονιστή δικαιούχο. Ειδικότερα, αναγνωρίζει ότι, μέσω της υπογεγραμμένης εντολής, μόνο ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται να λαμβάνει κονδύλια από την Επιτροπή και να διανέμει τα ποσά που αναλογούν στη συμμετοχή του συνδικαιούχου στη δράση.
- 5.4 Ο συνδικαιούχος καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια να συνδράμει τον συντονιστή δικαιούχο στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχει δυνάμει της συμφωνίας επιδότησης. Ειδικότερα, ο συνδικαιούχος παρέχει στον συντονιστή δικαιούχο όλα τα έγγραφα και πληροφορίες (τεχνικά και οικονομικά) που ενδέχεται να χρειαστεί, το συντομότερο δυνατόν αφότου λάβει σχετικό αίτημα του συντονιστή δικαιούχου.
- 5.5 Κάθε συνδικαιούχος πρέπει να συνεισφέρει στη χρηματοδότηση του έργου και είναι δυνατό να επωφελείται από τη χρηματοδοτική συνεισφορά της Επιτροπής υπό τους όρους της συμφωνίας που προβλέπεται στο άρθρο 4.8.
- 5.6 Οι συνδικαιούχοι δεν υποβάλλουν απευθείας στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την τεχνική και οικονομική πορεία του έργου, εκτός αν τους ζητηθεί ρητά από την Επιτροπή.

Άρθρο 6 - Κοινές υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου και των συνδικαιούχων

- 6.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι τηρούν ενημερωμένα λογιστικά βιβλία, σύμφωνα με τους συνήθεις λογιστικούς κανόνες που επιβάλλουν η νομοθεσία και οι ισχύουσες κανονιστικές ρυθμίσεις. Για να είναι δυνατή η παρακολούθηση των δαπανών και εσόδων, εφαρμόζεται σύστημα αναλυτικής λογιστικής (λογιστική κέντρων κόστους). Σε όλη τη διάρκεια του έργου και τουλάχιστον για μια πενταετία μετά την τελευταία πληρωμή, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι φυλάσσουν όλα τα κατάλληλα παραστατικά δαπανών, εσόδων και προσόδων που αφορούν το έργο και έχουν υποβληθεί στην Επιτροπή, όπως έγγραφα διαγωνισμών, τιμολόγια, δελτία παραγγελίας, αποδείξεις πληρωμών, δελτία μισθοδοσίας, φύλλα εργασίας και κάθε άλλο

έγγραφο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό και την παρουσίαση του κόστους. Τα έγγραφα αυτά είναι σαφή και ακριβή, και υποβάλλονται στην Επιτροπή όταν ζητηθούν. Ο συντονιστής δικαιούχος φυλάσσει αντίγραφα όλων των παραστατικών όλων των συνδικαιούχων.

- 6.2 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι μεριμνούν ώστε όλα τα τιμολόγια να περιλαμβάνουν σαφή παραπομπή στο έργο, μέσω της οποίας συνδέονται με το σύστημα αναλυτικής λογιστικής.
- 6.3 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι εξασφαλίζουν τη δημοσιότητα της ενωσιακής στήριξης, όπως περιγράφεται λεπτομερώς στο άρθρο 13.
- 6.4 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι ανταλλάσσουν ελεύθερα την τεχνογνωσία που απαιτείται για την εκτέλεση του έργου.
- 6.5 Ο συντονιστής δικαιούχος δεν ενεργεί, στο πλαίσιο του έργου, ως υπεργολάβος ή προμηθευτής των συνδικαιούχων. Οι συνδικαιούχοι δεν ενεργούν, στο πλαίσιο του έργου, ως υπεργολάβοι ή προμηθευτές του συντονιστή δικαιούχου ή άλλων συνδικαιούχων.
- 6.6 Για τα έργα LIFE+ του σκέλους Φύση και για τα έργα LIFE+ του σκέλους Βιοποικιλότητα, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν την Επιτροπή για οποιαδήποτε δραστηριότητα τρίτων που είναι πιθανόν να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στους τόπους / είδη που αποτελούν στόχο του έργου και, ενδεχομένως, να λαμβάνουν μέτρα για να πείσουν τρίτα μέρη να απέχουν από τέτοιες δραστηριότητες.

Άρθρο 7 - Συγχρηματοδότες του έργου

- 7.1 Οι συγχρηματοδότες συνεισφέρουν στο έργο μόνο οικονομικά, χωρίς να συμμετέχουν άμεσα στην τεχνική του υλοποίηση ούτε να επωφελούνται από την ενωσιακή χρηματοδότηση.
- 7.2 Ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συνδικαιούχοι συνάπτουν με τους συγχρηματοδότες τις συμφωνίες που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της συγχρηματοδότησης, υπό τον όρο ότι δεν αθετούνται κατ' αυτόν τον τρόπο οι υποχρεώσεις του συντονιστή δικαιούχου ή/και των συνδικαιούχων, οι οποίες καθορίζονται στη συμφωνία επιδότησης.

Άρθρο 8 - Υπεργολάβοι

- 8.1 Εάν η υλοποίηση της δράσης απαιτεί παροχή υπηρεσιών για την εκτέλεση ειδικών καθηκόντων καθορισμένης διάρκειας ή αγορά διαρκών αγαθών, ένα έργο μπορεί επίσης να περιλαμβάνει υπεργολάβους, οι οποίοι δεν θεωρούνται συνδικαιούχοι. Οι δικαιούχοι αναθέτουν τη σύμβαση σε όποιον υποβάλει την πιο συμφέρουσα προσφορά από οικονομικής άποψης ή, κατά περίπτωση, την προσφορά με τη χαμηλότερη τιμή. Στο πλαίσιο αυτό, οφείλουν να αποφεύγουν οποιαδήποτε σύγκρουση συμφερόντων.
- 8.2 Οι υπεργολάβοι δεν πραγματοποιούν οικονομική επένδυση στο έργο και, συνεπώς, δεν επωφελούνται από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν άμεσα από το έργο.
- 8.3 Κάθε δημόσιος συντονιστής δικαιούχος/συνδικαιούχος πρέπει να αναθέτει συμβάσεις υπεργολαβίας σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες για τους δημόσιους διαγωνισμούς, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ένωσης σχετικά με την προκήρυξη δημόσιων διαγωνισμών.

Για τις συμβάσεις που υπερβαίνουν τις 125 000 ευρώ, οι συντονιστές δικαιούχοι / συνδικαιούχοι που ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα ζητούν προσφορές από δυνητικούς υπεργολάβους. Κατά τη διαδικασία αυτή, τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των δυνητικών υπεργολάβων.

- 8.4 Οι δικαιούχοι εξασφαλίζουν ότι
- α) όλα τα τιμολόγια που εκδίδουν οι υπεργολάβοι περιέχουν σαφή παραπομπή στο έργο LIFE+ (δηλ. αριθμό και τίτλο ή σύντομο τίτλο) και στην παραγγελία/σύμβαση υπεργολαβίας που συνήψαν οι δικαιούχοι·
 - β) όλα τα τιμολόγια που εκδίδουν οι υπεργολάβοι είναι αρκούντως αναλυτικά, ώστε να είναι δυνατόν να εντοπίζονται τα επιμέρους στοιχεία της παρεχόμενης υπηρεσίας (δηλ. σαφής περιγραφή και κόστος κάθε στοιχείου)·
 - γ) οι όροι που ισχύουν για εκείνους δυνάμει των άρθρων 10, 11, 19 και 32 ισχύουν και για τους υπεργολάβους.

Άρθρο 9 - Ρόλος των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης

- 9.1 Για την παρακολούθηση του έργου η Επιτροπή επικουρείται από εξωτερικές ομάδες παρακολούθησης. Οι ομάδες παρακολούθησης παρέχουν τη συνδρομή τους παρακολουθώντας και εκτιμώντας την πρόοδο του έργου και την αντιστοιχία της με τις πραγματοποιούμενες δαπάνες. Ενεργούν αυστηρά ως συμβουλευτικός φορέας για την Επιτροπή. Οι ομάδες παρακολούθησης είναι ανεξάρτητες από τα έργα, ελέγχουν την εκτέλεση του έργου και αξιολογούν τις εκθέσεις που υποβάλλονται στην Επιτροπή.
- 9.2 Οι ομάδες παρακολούθησης δεν είναι εξουσιοδοτημένες να λαμβάνουν αποφάσεις εξ ονόματος της Επιτροπής. Οι συστάσεις ή δηλώσεις που απευθύνουν οι ομάδες παρακολούθησης στον συντονιστή δικαιούχο ή τους συνδικαιούχους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εκφράζουν θέσεις της Επιτροπής.
- 9.3 Οι εξωτερικές ομάδες παρακολούθησης δεσμεύονται από τους κανόνες εμπιστευτικότητας που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των συμμετεχόντων στο έργο και της Επιτροπής (κατά το άρθρο 19).

Άρθρο 10 - Αστική ευθύνη

- 10.1 Σε καμία περίπτωση και για κανέναν λόγο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι, εάν εγερθούν αξιώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία επιδότησης, η Επιτροπή ευθύνεται για ζημία ή σωματική βλάβη κατά την εκτέλεση του έργου. Δεν γίνεται δεκτή από την Επιτροπή καμία αξίωση για αποζημίωση ή επιστροφή καταβληθέντων ποσών που συνοδεύει σχετική καταγγελία.
- 10.2 Ο συντονιστής δικαιούχος απαλλάσσει την Επιτροπή από κάθε ευθύνη συνδεδεμένη με τη σχέση του με τους συνδικαιούχους ή με τις συμφωνίες που έχει συνάψει με αυτούς στο συγκεκριμένο πλαίσιο.
- 10.3 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι φέρουν ακέραια την ευθύνη έναντι τρίτων, μεταξύ άλλων για κάθε είδους ζημία που υφίστανται τρίτοι κατά την εκτέλεση του έργου.

Άρθρο 11 - Σύγκρουση συμφερόντων

- 11.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συνδικαιούχοι δεσμεύονται να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή κάθε κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων που θα μπορούσε να θίξει την αμερόληπτη και αντικειμενική

εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης. Συγκεκριμένα, σύγκρουση συμφερόντων θα μπορούσε να προκύψει από οικονομικό συμφέρον, πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από άλλη κοινωνία συμφέροντος.

- 11.2 Κάθε κατάσταση που συνιστά σύγκρουση συμφερόντων ή είναι πιθανόν να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων κατά την εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης πρέπει να γνωστοποιείται εγγράφως και αμελλητί στην Επιτροπή. Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συνδικαιούχοι λαμβάνουν αμελλητί κάθε αναγκαίο μέτρο για την επανόρθωση της κατάστασης. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να ελέγχει την καταλληλότητα των ληφθέντων μέτρων και, εάν το κρίνει απαραίτητο, να προβαίνει η ίδια σε περαιτέρω ενέργειες.

Άρθρο 12 - Τεχνικές εκθέσεις πεπραγμένων

- 12.1 Ο συντονιστής δικαιούχος οφείλει να ενημερώνει σε τακτά διαστήματα την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο και τα επιτεύγματα του έργου LIFE+ υποβάλλοντας τις ακόλουθες εκθέσεις:

- την αρχική έκθεση η οποία πρέπει να διαβιβαστεί εντός εννέα μηνών από την έναρξη του έργου·
- την τελική έκθεση η οποία πρέπει να διαβιβαστεί εντός τριών μηνών από την περάτωση του έργου·
- προκειμένου για έργα διάρκειας άνω των 24 μηνών, στα οποία η ενωσιακή συνεισφορά υπερβαίνει τις 300 000 ευρώ, ενδιάμεση έκθεση η οποία πρέπει να διαβιβαστεί όταν θα έχει καλυφθεί το όριο που προβλέπεται στο άρθρο 28.3, συνοδευόμενη από την αίτηση ενδιάμεσης προχρηματοδότησης·
- προκειμένου για έργα διάρκειας άνω των 48 μηνών, στα οποία η ενωσιακή συνεισφορά υπερβαίνει τα 2 000 000 ευρώ και σε περίπτωση που ο συντονιστής δικαιούχος προτίθεται να ζητήσει καταβολή δύο ενδιάμεσων προχρηματοδοτήσεων σύμφωνα με τις διατάξεις της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 28.3, δύο ενδιάμεσες εκθέσεις, οι οποίες πρέπει να διαβιβαστούν συνοδευόμενες από τις αιτήσεις ενδιάμεσης προχρηματοδότησης όταν θα έχει καλυφθεί το όριο που προβλέπεται στο άρθρο 28.3·
- τις εκθέσεις προόδου που ενδεχομένως απαιτούνται για να εξασφαλιστεί ότι δύο διαδοχικές εκθέσεις δεν απέχουν μεταξύ τους περισσότερο από 18 μήνες.

Κατ' εξαίρεση, εάν το όριο του άρθρου 28.3 καλυφθεί εντός των πρώτων εννέα μηνών της διάρκειας του έργου, επιτρέπεται η συγχώνευση της αρχικής με την ενδιάμεση έκθεση.

Η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την τεχνική ή/και οικονομική διαχείριση του έργου.

- 12.2 Η μορφή και το περιεχόμενο των εκθέσεων είναι σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή.

Όλες οι εκθέσεις περιέχουν τις πληροφορίες που χρειάζεται η Επιτροπή για να αξιολογήσει την πορεία υλοποίησης του έργου, την τήρηση του προγράμματος εργασιών, την οικονομική κατάσταση του έργου και το κατά πόσον οι στόχοι του έχουν επιτευχθεί ή εξακολουθούν να είναι εφικτοί. Η αρχική, η ενδιάμεση και η τελική έκθεση περιέχουν επίσης τις πληροφορίες που αναφέρονται στα άρθρα 12.5, 12.6 και 12.7, αντίστοιχα.

- 12.3 Όλες οι εκθέσεις διαβιβάζονται ταυτόχρονα, τόσο σε έντυπη όσο και σε ηλεκτρονική μορφή (CD-ROM/DVD/USB, όχι μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), στην Επιτροπή και την εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που έχει ορίσει η Επιτροπή. Αποστέλλεται και στους δύο αυτούς αποδέκτες πλήρες αντίγραφο των τεχνικών εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων, και αντίγραφο της κατάστασης δαπανών και εσόδων.
- 12.4 Ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει αντίγραφο της τελικής έκθεσης στις αρχές του κράτους μέλους, οι οποίες έχουν επίσης το δικαίωμα να ζητήσουν αντίγραφο της ενδιάμεσης έκθεσης.
- 12.5 Αρχική έκθεση
Επιπλέον των πληροφοριών που απαιτούνται βάσει του άρθρου 12.2, η αρχική έκθεση περιέχει εκτίμηση του κατά πόσον οι στόχοι του έργου και το πρόγραμμα εργασιών εξακολουθούν να ισχύουν. Με βάση την αρχική έκθεση που έχει υποβάλει ο συντονιστής δικαιούχος και εάν οι στόχοι του έργου δεν είναι επιτεύξιμοι ή το πρόγραμμα εργασιών δεν είναι εφικτό, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασία καταγγελίας σύμφωνα με το άρθρο 18.
- 12.6 Ενδιάμεση έκθεση
Επιπλέον των πληροφοριών που απαιτούνται βάσει του άρθρου 12.2, η ενδιάμεση έκθεση περιλαμβάνει κατάσταση δαπανών και εσόδων και επαρκείς πληροφορίες για την προκαταρκτική εξέταση της επιλεξιμότητας των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι την υποβολή της.
- 12.7 Τελική έκθεση
Επιπλέον των πληροφοριών που απαιτούνται βάσει του άρθρου 12.2, η τελική έκθεση περιλαμβάνει κατάσταση δαπανών και εσόδων και όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται η Επιτροπή για να αξιολογήσει την επιλεξιμότητα των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν και τη διατηρησιμότητα των αποτελεσμάτων του έργου στο μέλλον.

Άρθρο 13 - Επικοινωνιακές δράσεις, δημοσιότητα όσον αφορά την ενωσιακή στήριξη και οπτικοακουστικά προϊόντα

- 13.1 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι δίνουν δημοσιότητα στο έργο και τα αποτελέσματά του, αναφέροντας πάντα τη στήριξη που έλαβαν από την Ένωση. Σε κάθε έκθεση πεπραγμένων παρατίθενται λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα αυτή.
- 13.2 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι αναγνωρίζουν την ενωσιακή στήριξη σε όλα τα έγγραφα και το υλικό μέσω μαζικής επικοινωνίας που παράγονται στο πλαίσιο του έργου, χρησιμοποιώντας το λογότυπο του LIFE που διαθέτει η Επιτροπή. Όσον αφορά το οπτικοακουστικό υλικό, οι τίτλοι αρχής ή/και τέλους περιλαμβάνουν ρητή και ευανάγνωστη αναφορά στη χρηματοδοτική στήριξη από το LIFE (π.χ. «Με τη συνεισφορά του χρηματοδοτικού μέσου LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης»).
- 13.3 Ο λογότυπος του LIFE δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται ως σήμα πιστοποιημένης ποιότητας ούτε ως οικολογικό σήμα. Η χρήση του περιορίζεται σε δραστηριότητες διάδοσης πληροφοριών.
- 13.4 Ο συντονιστής δικαιούχος δημιουργεί ιστότοπο του έργου ή χρησιμοποιεί υπάρχοντα ιστότοπο για τη διάδοση των δραστηριοτήτων, της προόδου και των αποτελεσμάτων του έργου. Στις εκθέσεις αναφέρεται η διαδικτυακή διεύθυνση

μέσω της οποίας δημοσιοποιούνται τα κύρια αποτελέσματα του έργου. Ο εν λόγω ιστότοπος τίθεται σε λειτουργία το αργότερο έξι μήνες μετά την έναρξη του έργου, επικαιροποιείται τακτικά και διατηρείται τουλάχιστον για πέντε έτη μετά την περάτωση του έργου.

- 13.5 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι αναρτούν και διατηρούν πινακίδες ανακοινώσεων που περιγράφουν το έργο στους χώρους εκτέλεσής του, σε κομβικά σημεία προσιτά στο κοινό και ορατά από αυτό. Σε αυτές τις πινακίδες εμφανίζεται πάντα ο λογότυπος LIFE.
- 13.6 Για τα έργα LIFE+ Φύση, οι υποχρεώσεις του άρθρου 13.2 και του άρθρου 13.5 ισχύουν και για τον λογότυπο του δικτύου Natura 2000. Στις πινακίδες ανακοινώσεων πρέπει να εξηγείται η σημασία του έργου για τη συγκρότηση του δικτύου Natura 2000.
- 13.7 Στον ιστότοπο LIFE δημοσιεύεται και διατίθεται στο ευρύ κοινό σύνοψη του έργου, στην οποία συμπεριλαμβάνονται το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του συντονιστή δικαιούχου.
- 13.8 Όλα τα διαρκή αγαθά που αποκτώνται στο πλαίσιο του έργου φέρουν τον λογότυπο του LIFE, εκτός αντίθετων υποδείξεων της Επιτροπής.
- 13.9 Τα έργα περιλαμβάνουν υποχρεωτικό σύνολο μέτρων με σκοπό τη δικτύωση. Στα μέτρα αυτά πρέπει να συμπεριλαμβάνονται επισκέψεις, συναντήσεις, ανταλλαγή πληροφοριών ή/και άλλες ανάλογες δραστηριότητες δικτύωσης με κατάλληλο αριθμό άλλων συναφών έργων LIFE (υπό εξέλιξη ή περατωθέντων), εκτός εάν ο συντονιστής δικαιούχος τα κρίνει, με τη δέουσα αιτιολόγηση, μη ενδεδειγμένα. Είναι επίσης δυνατόν να συμπεριλαμβάνονται ομοειδείς ανταλλαγές με άλλα έργα που δεν υπάγονται στο LIFE ή/και η συμμετοχή σε πληροφορικές πλατφόρμες που σχετίζονται με τους στόχους του έργου (ακόμη και σε διεθνές επίπεδο, εφόσον δικαιολογείται). Με τις εν λόγω δραστηριότητες δικτύωσης επιδιώκεται να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική μεταφορά τεχνογνωσίας και πείρας ώστε να ενθαρρυνθεί η αναπαραγωγή τους σε παρόμοιες καταστάσεις.
- 13.10 Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 19, εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να δημοσιεύει, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου, κάθε ουσιαστική κατά την κρίση της πληροφορία που αφορά το έργο ή έχει προκύψει από αυτό. Ο συντονιστής δικαιούχος και όλοι οι συνδικαιούχοι παρέχουν στην Επιτροπή το μη αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, μεταγλώττισης (εάν χρειάζεται), διανομής και χρήσης κάθε οπτικοακουστικού υλικού τεκμηρίωσης που αποτελεί προϊόν του έργου, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, χωρίς χρονικό περιορισμό, για μη εμπορικούς σκοπούς, καθώς και σε δημόσιες εκδηλώσεις. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεωρείται «συμπαγωγός». Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τις φωτογραφίες που υποβάλλονται στις διάφορες εκθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 12 για την εικονογράφηση ενημερωτικού υλικού δικής της παραγωγής. Δεσμεύεται να αναγνωρίζει την πηγή των εν λόγω φωτογραφιών με μνεία του αριθμού αναφοράς του έργου.

Άρθρο 14 - Χωρικά δεδομένα

Τα ηλεκτρονικά εργαλεία που περιλαμβάνουν χωρικά δεδομένα και παράγονται στο πλαίσιο έργου LIFE+ είναι σύμφωνα με την οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)².

Άρθρο 15 - Τροποποιήσεις της συμφωνίας επιδότησης

- 15.1 Ο συντονιστής δικαιούχος ενημερώνει την Επιτροπή, με τις τεχνικές εκθέσεις ή με επιστολή, για κάθε τροποποίηση του έργου που περιγράφεται λεπτομερώς στη συμφωνία επιδότησης. Δεν θα γίνονται δεκτές οι τροποποιήσεις που επιφέρουν ριζική μεταβολή των γενικών στόχων του έργου, θέτουν υπό αμφισβήτηση την απόφαση επιδότησης ή αντιβαίνουν στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των υποψηφίων.
- 15.2 Σε περίπτωση ουσιώδους τροποποίησης, πρέπει να εκδίδεται έγγραφη πρόσθετη συμφωνία της Επιτροπής. Ουσιώδη τροποποίηση συνιστούν τα εξής:
- σημαντικές μεταβολές του χαρακτήρα ή του περιεχομένου των δράσεων ή/και των παραδοτέων στοιχείων, εξαιρουμένων των περιπτώσεων όπου οι μεταβολές του περιεχομένου βελτιώνουν την ποιότητα ή την ποσότητα των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων σε σχέση με τις προβλεπόμενες δράσεις και/ή τα παραδοτέα, χωρίς να τροποποιείται ο χαρακτήρας αυτών
 - μεταβολές της νομικής προσωπικότητας του συντονιστή δικαιούχου ή συνδικαιούχου·
 - μεταβολές της δομής σύμπραξης των εταίρων του έργου·
 - μεταβολές της διάρκειας του έργου·
 - μεταβολές του προσωρινού προϋπολογισμού του έργου που συνεπάγονται αύξηση των εξόδων τα οποία προβλέπονται σε μία ή περισσότερες κατηγορίες δαπανών μεγαλύτερη από 10 % και 30 000 ευρώ. Τα όρια αυτά ισχύουν για καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες διαρκών αγαθών, όχι όμως για την κατηγορία «Γενικά έξοδα», για την οποία δεν επιτρέπεται υπέρβαση του ορίου που καθορίζεται στο άρθρο 24.14.
- 15.3 Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 ο συντονιστής δικαιούχος υποβάλλει επίσημη αίτηση τροποποίησης, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να εγκρίνει ή να απορρίψει την αίτηση και μπορεί να αποφασίσει να μη λαμβάνει υπόψη αιτήσεις που της υποβάλλονται εντός των τριών μηνών που προηγούνται της περάτωσης του έργου.

Άρθρο 16 - Καθυστέρηση εκτέλεσης

- 16.1 Η ημερομηνία έναρξης του έργου είναι η αναφερόμενη στις ειδικές διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης, ανεξαρτήτως των ημερομηνιών υπογραφής της συμφωνίας επιδότησης ή καταβολής της πρώτης προχρηματοδότησης.
- 16.2 Ο συντονιστής δικαιούχος γνωστοποιεί αμελλητί και με όλες τις λεπτομέρειες στην Επιτροπή κάθε συμβάν που θα μπορούσε να παρεμποδίσει ή να καθυστερήσει την εκτέλεση του έργου. Τα ενδιαφερόμενα μέρη συμφωνούν για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

² EE L 108 της 25.4.2007, σ. 1.

Άρθρο 17 - Μετάθεση της ημερομηνίας περάτωσης

- 17.1 Μετάθεση της ημερομηνίας περάτωσης έργου είναι δυνατόν να εγκριθεί μόνο σε απρόβλεπτες, εξαιρετικές περιστάσεις που καθιστούν αδύνατη την υλοποίηση μιας ή περισσότερων δράσεων του έργου για ορισμένο χρονικό διάστημα.
- 17.2 Η αίτηση μετάθεσης της ημερομηνίας περάτωσης έργου πρέπει να υποβάλλεται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η Επιτροπή και να περιέχει επαρκή στοιχεία ώστε να αξιολογεί η Επιτροπή την αιτιολόγηση των καθυστερήσεων και τη δυνατότητα εφαρμογής του αναθεωρημένου προγράμματος εργασιών. Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να εγκρίνει ή να απορρίψει την αίτηση και μπορεί να αποφασίσει να μην λαμβάνει υπόψη αιτήσεις που της υποβάλλονται εντός των τριών μηνών που προηγούνται της περάτωσης του έργου.

Άρθρο 18 - Καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης

18.1 Καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης από τον συντονιστή δικαιούχο

Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, ο συντονιστής δικαιούχος δύναται να καταγγείλει, για λογαριασμό όλων των δικαιούχων, τη συμφωνία επιδότησης με επίσημη κοινοποίηση προς την Επιτροπή, δηλώνοντας με σαφήνεια τους λόγους και καθορίζοντας την ημερομηνία από την οποία αρχίζει να ισχύει η καταγγελία. Η κοινοποίηση πρέπει να αποστέλλεται πριν από την έναρξη ισχύος της καταγγελίας.

Εάν δεν παρέχεται αιτιολόγηση ή η Επιτροπή θεωρεί ότι οι λόγοι που επικαλείται ο συντονιστής δικαιούχος δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την καταγγελία, ενημερώνει επίσημα τον συντονιστή δικαιούχο, διευκρινίζοντας τους λόγους, και θεωρείται ότι η συμφωνία επιδότησης έχει καταγγελθεί καταχρηστικά, με τις συνέπειες που προβλέπονται στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου 18.4.

18.2 Καταγγελία της συμμετοχής ενός ή περισσότερων δικαιούχων από τον συντονιστή δικαιούχο

Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαιούχων στη συμφωνία επιδότησης μπορεί να καταγγελθεί από τον συντονιστή δικαιούχο, ο οποίος ενεργεί κατόπιν αιτήματος του εν λόγω δικαιούχου ή δικαιούχων ή εξ ονόματος όλων των άλλων δικαιούχων. Κατά την κοινοποίηση της εν λόγω καταγγελίας προς την Επιτροπή, πρέπει να αναφέρονται από τον συντονιστή δικαιούχο οι λόγοι για την καταγγελία της συμμετοχής, η γνώμη του δικαιούχου ή των δικαιούχων η συμμετοχή των οποίων καταγγέλλεται, η ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ η καταγγελία και η πρόταση των λοιπών δικαιούχων σχετικά με την ανακατανομή των καθηκόντων του εν λόγω δικαιούχου ή δικαιούχων ή, κατά περίπτωση, με τον διορισμό ενός ή περισσότερων αντικαταστατών που θα διαδεχθούν τον εν λόγω δικαιούχο ή δικαιούχους σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους βάσει της συμφωνίας επιδότησης. Η κοινοποίηση πρέπει να αποστέλλεται πριν από την έναρξη ισχύος της καταγγελίας.

Εάν δεν παρέχεται αιτιολόγηση ή η Επιτροπή θεωρεί ότι οι λόγοι που επικαλείται ο συντονιστής δικαιούχος δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την καταγγελία, ενημερώνει επίσημα τον συντονιστή δικαιούχο, διευκρινίζοντας τους λόγους, και θεωρείται ότι η συμμετοχή έχει καταγγελθεί καταχρηστικά, με τις συνέπειες που προβλέπονται στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου 18.4.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 15, πρέπει να τροποποιείται η συμφωνία επιδότησης προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές.

18.3 Καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης ή της συμμετοχής ενός ή περισσότερων δικαιούχων από την Επιτροπή

18.3.1 Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να καταγγείλει τη συμφωνία επιδότησης ή τη συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαιούχων που συμμετέχουν στη δράση στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (α) αν μια αλλαγή στη νομική, οικονομική, τεχνική, οργανωτική ή ιδιοκτησιακή κατάσταση του δικαιούχου είναι πιθανό να επηρεάσει ουσιαστικά την εκτέλεση της συμφωνίας επιδότησης ή θέτει υπό αμφισβήτηση την απόφαση χορήγησης της επιδότησης·
- (β) αν, μετά την καταγγελία της συμμετοχής ενός ή περισσότερων δικαιούχων, οι απαραίτητες τροποποιήσεις στη συμφωνία επιδότησης θα έθεταν υπό αμφισβήτηση την απόφαση χορήγησης της επιδότησης ή θα οδηγούσαν σε άνιση μεταχείριση των αιτούντων·
- (γ) αν οι δικαιούχοι δεν υλοποιούν τη δράση όπως ορίζεται στο παράρτημα Ι της συμφωνίας επιδότησης ή αν ένας δικαιούχος αδυνατεί να συμμορφωθεί με άλλη σημαντική υποχρέωση που υπέχει βάσει των όρων της συμφωνίας επιδότησης·
- (δ) αν καταστεί σαφές ότι το έργο δεν θα επιτύχει τους στόχους του·
- (ε) εάν ο δικαιούχος τελεί υπό καθεστώς πτώχευσης, εκκαθάρισης, αναγκαστικής διαχείρισης ή πτωχευτικού συμβιβασμού, παύσης της δραστηριότητας ή έχει κινηθεί κατ' αυτού άλλη παρόμοια διαδικασία ή σε κάθε ανάλογη περίπτωση που απορρέει από διαδικασία της αυτής φύσεως προβλεπόμενη από τις εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις·
- (στ) αν ο δικαιούχος, ή οποιοδήποτε σχετιζόμενο πρόσωπο, όπως ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο, έχει κριθεί ένοχος για επαγγελματικό παράπτωμα που αποδεικνύεται με οιονδήποτε τρόπο·
- (ζ) αν ο δικαιούχος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του σχετικά με την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή την καταβολή φόρων σύμφωνα με τις νομικές διατάξεις της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένος ή στην οποία υλοποιείται η δράση·
- (η) αν η Επιτροπή διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο δικαιούχος ή οποιοδήποτε σχετιζόμενο πρόσωπο, όπως ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο, έχουν διαπράξει απάτη, δωροδοκία, ή εμπλέκονται σε εγκληματική οργάνωση, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή άλλη παράνομη δραστηριότητα που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης·
- (θ) αν η Επιτροπή διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δικαιούχος ή οποιοδήποτε σχετιζόμενο πρόσωπο, όπως ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο, διέπραξαν σοβαρά σφάλματα, παρατυπίες ή απάτη κατά τη διαδικασία ανάθεσης ή την υλοποίηση της συμφωνίας επιδότησης,

συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης υποβολής ψευδών πληροφοριών ή μη υποβολής των απαιτούμενων πληροφοριών, προκειμένου να λάβει την επιδότηση που προβλέπεται στη συμφωνία επιδότησης, ή

- (ι) αν η Επιτροπή διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο δικαιούχος έχει διαπράξει συστηματικά ή επαναλαμβανόμενα σφάλματα, παρατυπίες, απάτη ή παραβίαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες επιδοτήσεις που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας, οι οποίες χορηγήθηκαν στον εν λόγω δικαιούχο υπό παρόμοιους όρους, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά τα σφάλματα, οι παρατυπίες, η απάτη ή η παραβίαση των υποχρεώσεων έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην εν λόγω επιδότηση.

Για τους σκοπούς των σημείων στ), η) και θ), ως «κάθε σχετιζόμενο πρόσωπο» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο που έχει την εξουσία να εκπροσωπεί τον δικαιούχο ή να λαμβάνει αποφάσεις για λογαριασμό του.

18.3.2 Πριν από την καταγγελία της συμφωνίας επιδότησης ή της συμμετοχής ενός ή περισσότερων δικαιούχων, η Επιτροπή ενημερώνει επίσημα τον συντονιστή δικαιούχο για την πρόθεσή της για καταγγελία, διευκρινίζοντας τους λόγους και καλώντας τον συντονιστή δικαιούχο, εντός 45 ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της κοινοποίησης, να υποβάλει παρατηρήσεις εξ ονόματος όλων των δικαιούχων και, στην περίπτωση του σημείου γ) του άρθρου 18.3.1, να ενημερώσει την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για να διασφαλιστεί ότι οι δικαιούχοι εξακολουθούν να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους βάσει της συμφωνίας επιδότησης.

Εάν, μετά την εξέταση των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν από τον συντονιστή δικαιούχο, η Επιτροπή αποφασίσει να σταματήσει τη διαδικασία καταγγελίας, ενημερώνει επίσημα τον συντονιστή δικαιούχο.

Εάν δεν έχουν υποβληθεί παρατηρήσεις ή εάν, παρά τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ο συντονιστής δικαιούχος, η Επιτροπή αποφασίσει να συνεχίσει τη διαδικασία καταγγελίας, μπορεί να καταγγείλει τη συμφωνία επιδότησης ή τη συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαιούχων με επίσημη κοινοποίηση στον συντονιστή δικαιούχο, διευκρινίζοντας τους λόγους της καταγγελίας.

Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα σημεία α), β), γ), δ), ε) και ζ) του άρθρου 18.3.1, η επίσημη κοινοποίηση καθορίζει την ημερομηνία κατά την οποία η καταγγελία αρχίζει να ισχύει. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα σημεία στ), η), θ) και ι) του άρθρου 18.3.1, η καταγγελία αρχίζει να ισχύει από την επομένη της ημερομηνίας παραλαβής της επίσημης γνωστοποίησης από τον συντονιστή δικαιούχο.

18.4 Αποτελέσματα καταγγελίας

Όταν καταγγέλλεται η συμφωνία επιδότησης, οι πληρωμές από την Επιτροπή περιορίζονται στο ποσό που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 23 βάσει των επιλέξιμων δαπανών που πραγματοποιούνται από τους δικαιούχους και το πραγματικό επίπεδο υλοποίησης της δράσης την ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ η καταγγελία. Οι δαπάνες που σχετίζονται με αναληφθείσες υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εκτέλεσης έληγε μετά την ημερομηνία της καταγγελίας δεν λαμβάνονται υπόψη. Ο

συντονιστής δικαιούχος διαθέτει προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία θέσης σε ισχύ της καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης, όπως προβλέπεται στα άρθρα 18.1 και 18.2, για την υποβολή αίτησης για τελική πληρωμή σύμφωνα με το άρθρο 28.4. Εάν δεν υποβληθεί αίτηση τελικής πληρωμής εντός της προθεσμίας αυτής, η Επιτροπή δεν επιστρέφει χρήματα για δαπάνες που δεν περιλαμβάνονται σε κατάσταση δαπανών και εσόδων που εγκρίθηκε από αυτήν και οι οποίες δεν δικαιολογούνται σε τεχνική έκθεση που εγκρίθηκε από αυτήν. Σύμφωνα με το άρθρο 28.11, η Επιτροπή ανακτά κάθε ποσό που έχει ήδη καταβληθεί, αν η χρήση του δεν έχει αιτιολογηθεί με τεχνικές εκθέσεις και, κατά περίπτωση, από καταστάσεις δαπανών και εσόδων που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή.

Όταν καταγγέλλεται η συμμετοχή του συνδικαιούχου, επιστρέφονται από την επιδότηση μόνο τα χρήματα για δαπάνες που πραγματοποιούνται από τον δικαιούχο μέχρι την ημερομηνία έναρξης ισχύος της καταγγελίας. Οι δαπάνες που σχετίζονται με αναληφθείσες υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εκτέλεσης έληξε μετά την ημερομηνία της καταγγελίας δεν λαμβάνονται υπόψη. Η αίτηση πληρωμής για τον εν λόγω συνδικαιούχο θα συμπεριλαμβάνεται στην επόμενη αίτηση πληρωμής που υποβάλλεται από τον συντονιστή δικαιούχο.

Όταν η Επιτροπή, σύμφωνα με το σημείο (γ) του άρθρου 18.3.1, καταγγέλλει τη συμφωνία επιδότησης με την αιτιολογία ότι ο συντονιστής δικαιούχος δεν υπέβαλε αίτηση πληρωμής και εάν, κατόπιν υπενθύμισης, ο συντονιστής δικαιούχος δεν έχει ακόμα συμμορφωθεί με αυτή την υποχρέωση εντός 60 ημερών, το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται, υπό τους ακόλουθους όρους:

- (α) δεν παρέχεται στον συντονιστή δικαιούχο επιπλέον χρονικό διάστημα από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης για να υποβάλει αίτηση για την τελική πληρωμή, και
- (β) η Επιτροπή δεν επιστρέφει τα χρήματα των δαπανών ούτε καλύπτει τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από τους δικαιούχους μέχρι την ημερομηνία της καταγγελίας ή μέχρι το τέλος της περιόδου εκτέλεσης που αναφέρεται στο άρθρο 2 των ειδικών διατάξεων, οποιαδήποτε είναι προγενέστερη, αν οι δαπάνες αυτές δεν περιλαμβάνονται σε κατάσταση δαπανών και εσόδων που εγκρίθηκε από αυτήν και οι οποίες δεν δικαιολογούνται σε τεχνική έκθεση εγκεκριμένη από την Επιτροπή.

Πέραν του πρώτου, δεύτερου και τρίτου εδαφίου, όταν η συμφωνία επιδότησης ή η συμμετοχή του δικαιούχου καταγγέλλεται καταχρηστικά από τον συντονιστή δικαιούχο κατά την έννοια των άρθρων 18.1 και 18.2 ή όταν η συμφωνία επιδότησης ή η συμμετοχή του δικαιούχου καταγγέλλεται από την Επιτροπή για τους λόγους που αναφέρονται στα σημεία γ), στ), η), θ) και ι) του άρθρου 18.3.1, η Επιτροπή μπορεί επίσης να μειώσει την επιδότηση ή να ανακτήσει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά σύμφωνα με τα άρθρα 23.5 και 28.11, ανάλογα με τη βαρύτητα των παραπτώματων και, αφού επιτραπεί στον συντονιστή δικαιούχο και, ανάλογα με την περίπτωση, στους σχετιζόμενους συνδικαιούχους, να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

Κανένα συμβαλλόμενο μέρος δεν δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση λόγω καταγγελίας από το άλλο μέρος.

Άρθρο 19 - Εμπιστευτικότητα

Η Επιτροπή και ο συντονιστής δικαιούχος/οι συνδικαιούχοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διαφυλάσσουν την εμπιστευτικότητα κάθε εγγράφου, πληροφορίας ή άλλου υλικού που τους γνωστοποιείται εμπιστευτικά και του οποίου η κοινολόγηση θα μπορούσε να βλάψει κάποιο από τα μέρη. Τα μέρη εξακολουθούν να δεσμεύονται από την υποχρέωση αυτή επί 5 έτη μετά την ημερομηνία περάτωσης του έργου. Τα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται στο έργο εισάγονται σε ηλεκτρονικό εργαλείο διαχείρισης το οποίο διατίθεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης και σε εξωτερική ομάδα παρακολούθησης, που δεσμεύονται από συμφωνία εμπιστευτικότητας. Το εν λόγω εργαλείο διαχείρισης χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη διαχείριση των έργων LIFE.

Άρθρο 20 - Προστασία δεδομένων

- 20.1 Ο συντονιστής δικαιούχος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δεδομένα και πληροφορίες που διαθέτει η Επιτροπή και τα οποία αφορούν το έργο του και δικαιούται να ζητήσει πιθανές διορθώσεις.
- 20.2 Η Επιτροπή, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι τηρούν τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών³.
- 20.3 Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 19, ο συντονιστής δικαιούχος γνωρίζει τις υποχρεώσεις που επιβάλλει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής⁴.

Άρθρο 21 - Κυριότητα και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων

- 21.1 Ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συνδικαιούχοι έχουν την κυριότητα των εγγράφων, των εφευρέσεων που είναι δυνατόν να κατοχυρωθούν ή έχουν κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και της εμπειρογνωμοσύνης που προκύπτουν από το έργο.
- 21.2 Με σκοπό την προώθηση της χρήσης τεχνικών ή μοντέλων ευνοϊκών για το περιβάλλον, οι δικαιούχοι διασφαλίζουν ότι το σύνολο των εγγράφων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τεχνογνωσίας που απορρέουν ευθέως από την υλοποίηση του έργου καθίστανται διαθέσιμα στην Ένωση αμέσως μόλις αυτά προκύπτουν, υπό εύλογους εμπορικούς όρους που δεν συνεπάγονται διακρίσεις.
- 21.3 Οι δικαιούχοι τηρούν το άρθρο 21.2 επί μία πενταετία από την τελική πληρωμή.
- 21.4 Εάν ο συντονιστής δικαιούχος αρνείται την πρόσβαση στα εν λόγω προϊόντα ή τη χορήγηση άδειών εκμετάλλευσης υπό τους ανωτέρω όρους, χωρίς να προβάλει θεμιτό λόγο, η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να εφαρμόσει τους κανόνες του

³ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.

⁴ ΕΕ L 145 της 31.5.2001, σ. 43.

άρθρου 18 ή, εάν το έργο έχει περατωθεί, να απαιτήσει την επιστροφή του συνόλου ή μέρους της ενωσιακής συνεισφοράς.

Άρθρο 22 - Εφαρμοστέο δίκαιο και αρμόδιο δικαστήριο

Η συνεισφορά της Ένωσης διέπεται από τους όρους της συμφωνίας επιδότησης, τους εφαρμοστέους ενωσιακούς κανόνες και, επικουρικώς, από τη βελγική νομοθεσία περί επιδοτήσεων.

Ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να προσφύγει κατά των αποφάσεων της Επιτροπής που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων της συμφωνίας επιδότησης και των λεπτομερειών εφαρμογής της, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε δεύτερο βαθμό, ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ - Δημοσιονομικές διατάξεις

Άρθρο 23 - Ενωσιακή χρηματοδοτική συνεισφορά στο έργο

- 23.1 Το ύψος της ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς προσδιορίζεται με την εφαρμογή του καθοριζόμενου στη συμφωνία επιδότησης ποσοστού στις πραγματοποιηθείσες επιλέξιμες δαπάνες.
- 23.2 Το συνολικό ποσό που καταβάλλει η Επιτροπή στον συντονιστή δικαιούχο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβεί το ανώτατο ποσό της ενωσιακής συνεισφοράς το οποίο καθορίζεται στη συμφωνία επιδότησης, ακόμη και αν οι συνολικές πραγματικές επιλέξιμες δαπάνες του έργου υπερβαίνουν τον προϋπολογισμό που καθορίζεται στη συμφωνία επιδότησης.
- Ο συντονιστής δικαιούχος εξασφαλίζει ότι δεν χρησιμοποιείται καμία άλλη δυνατότητα άμεσης ή έμμεσης χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη συγχρηματοδότηση του έργου. Εάν συμβεί αυτό κατά την εκτέλεση του έργου, ο συντονιστής δικαιούχος οφείλει να ενημερώσει αμελλητί την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για να συμμορφωθεί με την υποχρέωση αυτή. Ο ανεξάρτητος ελεγκτής που προβλέπεται στο άρθρο 31 ελέγχει τις πηγές χρηματοδότησης του έργου.
- 23.3 Παρά τις υποχρεώσεις των άρθρων 4.6 και 5.5, ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι αποδέχονται ότι η ενωσιακή συνεισφορά δεν μπορεί να έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα το κέρδος. Ως κέρδος νοείται το πλεόνασμα των εισπράξεων έναντι των εξόδων του έργου κατά την υποβολή της αίτησης τελικής πληρωμής.
- 23.4 Ως εισπράξεις νοούνται τα κονδύλια που προέρχονται από την Επιτροπή, τους συνδικαιούχους και τους συγχρηματοδότες, καθώς και τα άμεσα έσοδα που προκύπτουν αποκλειστικά και άμεσα από το έργο (όπως τα έξοδα συμμετοχής σε συνέδρια, οι πωλήσεις ξυλείας κλπ.).
- Ο συντονιστής δικαιούχος οφείλει να εξασφαλίζει ότι οι τυχόν εισπράξεις που προκύπτουν από το έργο κατά την εκτέλεσή του λογίζονται ως άμεσα έσοδα του έργου.
- Τα εν λόγω άμεσα έσοδα δηλώνονται πάντα και η Επιτροπή μειώνει τη χρηματοδοτική συνεισφορά της ώστε να ισοσκελίζονται τα συνολικά έσοδα με τις συνολικές δαπάνες.
- 23.5 Με την επιφύλαξη του δικαιώματος καταγγελίας της συμφωνίας επιδότησης σύμφωνα με το άρθρο 18 και του δικαιώματος της Επιτροπής να επιβάλλει τις κυρώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 27, εάν μία δράση δεν υλοποιηθεί ή υλοποιηθεί ανεπαρκώς, εν μέρει ή με καθυστέρηση, η Επιτροπή μπορεί να μειώσει την αρχικά προβλεπόμενη ενωσιακή συνεισφορά κατ' αναλογία προς την όντως υλοποιηθείσα δράση υπό τους όρους της συμφωνίας επιδότησης.
- 23.6 Απαιτήσεις πληρωμών από τους δικαιούχους κατά της Επιτροπής δεν μπορούν να εκχωρούνται σε τρίτους.

Άρθρο 24 - Επιλέξιμες δαπάνες

- 24.1 Για να θεωρηθούν οι δαπάνες επιλέξιμες πρέπει:

- να προβλέπονται στον προϋπολογισμό του έργου ή να έχουν εγκριθεί με τροποποίηση της συμφωνίας επιδότησης·
- να συνδέονται άμεσα με έργο που καλύπτεται από τη συμφωνία επιδότησης και να είναι απαραίτητες για την εκτέλεσή του·
- να είναι εύλογες, δικαιολογημένες και σύμφωνες με τις αρχές της χρηστής οικονομικής διαχείρισης, ιδίως όσον αφορά το πνεύμα οικονομίας και την αποδοτικότητα·
- να είναι σύμφωνες με την εφαρμοστέα φορολογική νομοθεσία και νομοθεσία περί κοινωνικών ασφαλίσεων και
- να έχουν όντως πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του έργου, όπως ορίζεται στη συμφωνία επιδότησης, να έχουν εγγραφεί στους λογαριασμούς ή στα φορολογικά στοιχεία του συντονιστή δικαιούχου ή των συνδικαιούχων και να είναι αναγνωρίσιμες και επαληθεύσιμες.

Μια δαπάνη θεωρείται ότι έχει πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του έργου όταν:

- η έννομη υποχρέωση πληρωμής αναλήφθηκε μετά την ημερομηνία έναρξης του έργου ή μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης από την Επιτροπή, σε περίπτωση που η συμφωνία υπογραφεί πριν από την ημερομηνία έναρξης του έργου·
- η υλοποίηση της αντίστοιχης δράσης άρχισε μετά την ημερομηνία έναρξης του έργου και ολοκληρώθηκε πριν από την ημερομηνία περάτωσης (μοναδικές εξαιρέσεις αποτελούν το κόστος της χρηματικής εγγύησης που καλύπτει την περίοδο μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιδότησης και πριν από την έναρξη του έργου και ένα εξάμηνο μετά την ημερομηνία περάτωσης του έργου και το κόστος του ανεξάρτητου οικονομικού ελέγχου που αναφέρεται στο άρθρο 31)· και
- το ποσό της δαπάνης καταβλήθηκε στο σύνολό του πριν από την υποβολή της τελικής κατάστασης δαπανών και εσόδων, με εξαίρεση τις δαπάνες απόσβεσης που περιγράφονται στο άρθρο 24.5.

24.2 Τα έξοδα προσωπικού χρεώνονται βάσει του ωρομίσθιου που προκύπτει από τη διαίρεση των πραγματικών ετήσιων ακαθάριστων αποδοχών συν τις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και λοιπά έξοδα που προβλέπονται από τη νομοθεσία και περιλαμβάνονται στις αποδοχές των εργαζομένων δια τον πραγματικό συνολικό αριθμό παραγωγικών ωρών του εκάστοτε εργαζομένου. Σε περίπτωση που οι πραγματικές συνολικές παραγωγικές ώρες του εργαζομένου δεν καταχωρούνται σε αξιόπιστο σύστημα καταγραφής του χρόνου, χρησιμοποιείται προκαθορισμένη τιμή των 1.720 ωρών.

Μπορούν να χρεωθούν μόνο οι δαπάνες των πραγματικών ωρών εργασίας για το έργο. Ο πραγματικός χρόνος απασχόλησης κάθε εργαζομένου στο έργο καταγράφεται με τη χρήση φύλλων εργασίας ή ισοδύναμου συστήματος καταγραφής του χρόνου εργασίας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή και πιστοποιείται τακτικά από τον εργαζόμενο και τον εργοδότη. Κατ' εξαίρεση, για το προσωπικό που απασχολείται πλήρως στο έργο, το ανωτέρω σύστημα καταγραφής του χρόνου μπορεί να αντικατασταθεί από έγγραφο ατομικής απόσπασης/ανάθεσης. Η ατομική απόσπαση/ανάθεση έχει τη μορφή έγγραφης σύμβασης ή επιστολής ανάθεσης που υπογράφεται από την αρμόδια υπηρεσία ή αρχή του αντίστοιχου δικαιούχου. Περιέχει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

ονοματεπώνυμο του εργαζομένου, θέση στο έργο και περιγραφή των καθηκόντων που ανατίθενται για το έργο, ρητή ένδειξη του χαρακτήρα πλήρους απασχόλησης της ανάθεσης, ημερομηνία έναρξης και λήξης της περιόδου ανάθεσης.

Το προσωπικό που εργάζεται για το έργο LIFE κατά μέσο όρο λιγότερο από 2 πλήρεις ημέρες μηνιαίως εξαιρείται από την υποχρέωση καταχώρισης του χρόνου.

Οι δαπάνες για φυσικά πρόσωπα που εργάζονται με σύμβαση για τον συντονιστή δικαιούχο ή κάποιον συνδικαιούχο, βάσει καθεστώτος άλλου από τη σύμβαση εργασίας, μπορούν να συνυπολογίζονται στις δαπάνες για το προσωπικό, όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) το φυσικό πρόσωπο εργάζεται υπό τις οδηγίες του δικαιούχου και στις εγκαταστάσεις του δικαιούχου, εκτός αν υπάρχει διαφορετική συμφωνία με τον δικαιούχο·
- ii) το αποτέλεσμα της εργασίας ανήκει στον δικαιούχο· και
- iii) το κόστος δεν διαφέρει σημαντικά από το κόστος προσωπικού με παρόμοια καθήκοντα στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας με τον δικαιούχο.

Οι δαπάνες για τους μισθούς δημοσίων υπαλλήλων επιτρέπεται να χρηματοδοτούνται μόνο στον βαθμό που σχετίζονται με το κόστος των δραστηριοτήτων εκτέλεσης του έργου τις οποίες ο σχετικός δημόσιος οργανισμός δεν θα διεξήγε εάν δεν είχε αναλάβει το συγκεκριμένο έργο. Το εν λόγω προσωπικό, ανεξάρτητα αν απασχολείται πλήρως ή μερικώς στο έργο, πρέπει να αποσπαστεί ειδικά στο έργο ή να του γίνει ανάθεση και να επιφέρει πρόσθετο κόστος σε σχέση με το υπάρχον μόνιμο προσωπικό. Η ατομική ανάθεση έχει τη μορφή έγγραφης σύμβασης ή επιστολής ανάθεσης που υπογράφεται από την αρμόδια υπηρεσία ή αρχή του αντίστοιχου δικαιούχου. Το άθροισμα των συνεισφορών δημοσίων οργανισμών στο έργο (με την ιδιότητα του συντονιστή δικαιούχου ή/και του συνδικαιούχου) πρέπει να υπερβαίνει (τουλάχιστον κατά 2%) το άθροισμα των εξόδων μισθοδοσίας δημοσίων υπαλλήλων⁵ τα οποία καταλογίζονται στο έργο.

24.3 Οδοιπορικά και έξοδα διαμονής καταλογίζονται σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανόνες του συντονιστή δικαιούχου ή του συνδικαιούχου.

24.4 Έξοδα εξωτερικής βοήθειας αφορούν δαπάνες υπεργολαβικής ανάθεσης (εργασίες που αναλαμβάνουν εξωτερικές εταιρείες, μίσθωση εξοπλισμού ή υποδομής κλπ.) σύμφωνα με το άρθρο 8.

Τα έξοδα αγοράς ή χρηματοδοτικής μίσθωσης (σε αντιδιαστολή με τη μίσθωση) διαρκών αγαθών, υποδομής ή αναλωσίμων στο πλαίσιο υπεργολαβίας δεν καταλογίζονται στη θέση του προϋπολογισμού για την εξωτερική βοήθεια. Οι δαπάνες αυτές δηλώνονται χωριστά στην κατάλληλη γραμμή του προϋπολογισμού.

Το κόστος του ελέγχου από ανεξάρτητο ελεγκτή καταλογίζεται σε αυτή την κατηγορία.

⁵ Ο ορισμός του δημοσίου υπαλλήλου καλύπτει όλους τους μόνιμους υπαλλήλους των δημοσίων οργανισμών..

- 24.5 Οι δαπάνες απόσβεσης διαρκών αγαθών λαμβάνονται υπόψη μόνον όταν τα διαρκή αγαθά:
- περιλαμβάνονται στην απογραφή ή άλλου τύπου μητρώο διαρκών αγαθών του συντονιστή δικαιούχου ή των συνδικαιούχων,
 - θεωρούνται κεφαλαιουχικές δαπάνες σύμφωνα με τους φορολογικούς και λογιστικούς κανόνες που εφαρμόζονται επί του συντονιστή δικαιούχου ή των συνδικαιούχων του έργου, και
 - αγοράζονται ή αποκτώνται με χρηματοδοτική μίσθωση στις κανονικές τιμές της αγοράς.
- 24.6 Κατά παρέκκλιση των ειδικών διατάξεων των άρθρων 24.8 και 24.10, ο συντονιστής δικαιούχος/συνδικαιούχος εφαρμόζει το εσωτερικό του λογιστικό πρότυπο/τους εσωτερικούς του λογιστικούς κανόνες για τον υπολογισμό των επιλέξιμων δαπανών απόσβεσης, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της υποδομής/του εξοπλισμού, την ημερομηνία αγοράς/ παραγωγής/ χρηματοδοτικής μίσθωσης, τη διάρκεια του έργου και τον βαθμό πραγματικής χρησιμοποίησής του για τους σκοπούς του έργου. Ο απαιτούμενος βάσει του άρθρου 31 ανεξάρτητος ελεγκτής επιβεβαιώνει ότι τα ποσά που έχουν δηλωθεί ως δαπάνες του έργου αντιστοιχούν στις πραγματικές δαπάνες απόσβεσης οι οποίες εγγράφονται στο λογιστικό σύστημα του συντονιστή δικαιούχου / συνδικαιούχου.
- Ωστόσο, οι εν λόγω επιλέξιμες δαπάνες απόσβεσης υπόκεινται στα ακόλουθα ανώτατα όρια:
- Δαπάνες για υποδομές: 25% του συνολικού κόστους αγοράς·
 - Δαπάνες για εξοπλισμό: 50% του συνολικού κόστους αγοράς·
- 24.7 Κατ' εξαίρεση από το άρθρο 24.6, για τα έργα που χρηματοδοτούνται βάσει των σκελών LIFE+ Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση και LIFE+ Βιοποικιλότητα, δεν ισχύει ανώτατο όριο για τα πρωτότυπα, στην περίπτωση των οποίων το κόστος αγοράς είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση κατά 100%.
- Πρωτότυπο αποτελεί η υποδομή ή/και ο εξοπλισμός που δημιουργούνται ειδικά για την εκτέλεση του έργου και δεν έχουν ποτέ κυκλοφορήσει στο εμπόριο ή/και δεν διατίθενται ως προϊόντα σειράς. Το πρωτότυπο πρέπει να διαδραματίζει καίριο ρόλο στις δραστηριότητες επίδειξης του έργου. Επιτρέπεται να δηλώνονται μόνο τα κατασκευαστικά στοιχεία που αγοράζονται και χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του έργου.
- Τα πρωτότυπα δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς κατά τη διάρκεια του έργου και επί μια πενταετία από την περάτωσή του. Η τυχόν χρησιμοποίηση πρωτοτύπου ή κάποιου από τα κατασκευαστικά του στοιχεία για εμπορικούς σκοπούς (ήτοι πώληση, χρηματοδοτική μίσθωση, μίσθωση ή χρήση για την παραγωγή προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών) κατά τη διάρκεια του έργου ή εντός πενταετίας από την περάτωσή του πρέπει να δηλώνεται. Στην περίπτωση αυτή το κόστος δημιουργίας του πρωτοτύπου αποσβένεται σύμφωνα με τα άρθρα 24.5 και 24.6.
- 24.8 Οι δαπάνες απόσβεσης διαρκών αγαθών τα οποία αποκτήθηκαν πριν από την ημερομηνία έναρξης του έργου θεωρείται ότι δεν είναι επιλέξιμες και ότι περιλαμβάνονται στην κατηγορία «Γενικά έξοδα».
- 24.9 Προκειμένου για έργα των σκελών LIFE+ Φύση και LIFE+ Βιοποικιλότητα, θεωρούνται πλήρως επιλέξιμες οι δαπάνες δημοσίων αρχών ή μη κυβερνητικών /

ιδιωτικών μη εμπορικών οργανισμών για διαρκή αγαθά τα οποία συνδέονται αναπόσπαστα με την εκτέλεση του έργου και χρησιμοποιούνται σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκειά του. Η επιλεξιμότητα αυτή υπόκειται στη δέσμευση του συντονιστή δικαιούχου και των συνδικαιούχων να εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούν οριστικά τα συγκεκριμένα αγαθά σε δραστηριότητες διατήρησης της φύσης και μετά την περάτωση του έργου που συγχρηματοδοτείται βάσει των σκελών LIFE+ Φύση και LIFE+ Βιοποικιλότητα.

- 24.10 Για έργα του σκέλους LIFE+ Φύση, οι δαπάνες για αγορά γης/δικαιωμάτων και για χρηματοδοτικές μισθώσεις είναι επιλέξιμες και καταλογίζονται χωριστά από τα διαρκή αγαθά. Εφαρμόζονται εν προκειμένω οι διατάξεις του άρθρου 25.
- 24.11 Οι δαπάνες για αναλώσιμα αφορούν την αγορά, παραγωγή, επισκευή ή χρήση κάθε υλικού, προϊόντος ή εξοπλισμού που:
- δεν περιλαμβάνεται στην απογραφή διαρκών αγαθών του συντονιστή δικαιούχου ή των συνδικαιούχων του έργου·
 - δεν θεωρείται κεφαλαιουχική δαπάνη σύμφωνα με τους φορολογικούς και λογιστικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή στον συντονιστή δικαιούχο ή τους συνδικαιούχους του έργου και
 - σχετίζεται ειδικά με την εκτέλεση του έργου (ωστόσο, τα γενικά αναλώσιμα / είδη γραφείου θεωρείται ότι περιλαμβάνονται στην κατηγορία «Γενικά έξοδα»).
- 24.12 Ως λοιπά έξοδα νοούνται όλες οι δαπάνες που είναι αναγκαίες για το έργο και δεν εμπίπτουν σε συγκεκριμένη κατηγορία.
- 24.13 Το κόστος σύστασης χρηματικής εγγύησης, όταν αυτή απαιτείται από την Επιτροπή, καταλογίζεται στην κατηγορία «Λοιπά έξοδα».
- 24.14 Τα γενικά έξοδα είναι επιλέξιμα για κατ' αποκοπή χρηματοδότηση με ανώτατο όριο το 7% του συνολικού ποσού των επιλέξιμων άμεσων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν, εξαιρουμένων των δαπανών για αγορά/μίσθωση γης. Τα έξοδα αυτά δεν είναι αναγκαίο να υποστηρίζονται από λογιστικά στοιχεία. Είναι επιλέξιμα ως έμμεσες δαπάνες με σκοπό την κάλυψη των γενικών έμμεσων εξόδων που είναι αναγκαία για την απασχόληση, διαχείριση, διαμονή και άμεση ή έμμεση στήριξη του προσωπικού που απασχολείται στο έργο.

Άρθρο 25 - Αγορά γης/δικαιωμάτων, μίσθωση γης

- 25.1 Οι δαπάνες για την αγορά γης/δικαιωμάτων, η οποία συνδέεται αναπόσπαστα με την εκτέλεση έργων του σκέλους LIFE+ Φύση και προβλέπεται ρητά σε αυτό, θεωρούνται πλήρως επιλέξιμες υπό τον όρο ότι:
- οι τιμές αγοράς βασίζονται στους όρους της αγοράς·
 - ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι δεσμεύονται να εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούν οριστικά τα στοιχεία ενεργητικού που έχουν αγοράσει σε δραστηριότητες διατήρησης της φύσης και μετά την περάτωση του έργου που συγχρηματοδοτείται βάσει του σκέλους LIFE+ Φύση·
 - προκειμένου για αγορά γης όπως προβλέπεται στο έργο, ο συντονιστής δικαιούχος εξασφαλίζει την καταχώριση στο κτηματολόγιο κατά τρόπο που εγγυάται ότι η γη θα χρησιμοποιείται οριστικά για τη διατήρηση της φύσης. Εάν σε δεδομένο κράτος μέλος δεν υπάρχει κτηματολόγιο ή το κτηματολόγιο

δεν παρέχει επαρκή νομικά εγγύα, ο συντονιστής δικαιούχος εισάγει στη σύμβαση πώλησης της γης ρήτρα περί οριστικής χρησιμοποίησής της για τη διατήρηση της φύσης. Για τις χώρες όπου είναι παράνομη η εισαγωγή σχετικής ρήτρας εγγύησης στο κτηματολόγιο και στη σύμβαση πώλησης, η Επιτροπή μπορεί να αποδεχθεί ισοδύναμη εγγύηση, υπό τον όρο ότι αυτή παρέχει μακροπρόθεσμα το ίδιο επίπεδο έννομης προστασίας και πληροί την απαίτηση του παραρτήματος I του κανονισμού για το LIFE+.

- προκειμένου για αγορά γης από ιδιωτικούς οργανισμούς, η σύμβαση πώλησης ή/και η καταχώρισή της στο κτηματολόγιο περιλαμβάνει την εγγύηση ότι, σε περίπτωση διάλυσης του ιδιωτικού φορέα ή αδυναμίας του να διαχειρίζεται τη γη σύμφωνα με τις απαιτήσεις της διατήρησης της φύσης, η έγγεια ιδιοκτησία θα μεταβιβαστεί σε νομικό πρόσωπο δραστηριοποιούμενο κυρίως στον τομέα της προστασίας της φύσης. Για τις χώρες όπου είναι παράνομη η εισαγωγή σχετικής ρήτρας εγγύησης στο κτηματολόγιο ή στη σύμβαση πώλησης, η Επιτροπή μπορεί να αποδεχθεί εν προκειμένω ισοδύναμη εγγύηση, υπό τον όρο ότι αυτή παρέχει μακροπρόθεσμα το ίδιο επίπεδο έννομης προστασίας και πληροί την απαίτηση του παραρτήματος I του κανονισμού για το LIFE+.
- σε περίπτωση αγοράς γης με σκοπό την ανταλλαγή της σε μεταγενέστερη ημερομηνία, η ανταλλαγή πραγματοποιείται, το αργότερο, πριν από την περάτωση του έργου και στις εκτάσεις που αποκτώνται μέσω της ανταλλαγής εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου. Η γη που αγοράζεται με σκοπό την ανταλλαγή απαλλάσσεται, στο στάδιο της υποβολής της ενδιάμεσης έκθεσης, από την εγγύηση ότι θα χρησιμοποιείται οριστικά για τη διατήρηση της φύσης.

25.2 Η διάρκεια μίσθωσης γης είτε περιορίζεται στη διάρκεια του έργου είτε είναι τουλάχιστον 20 έτη και συνάδει με τις ανάγκες προστασίας του ενδιαιτήματος και των ειδών. Στην περίπτωση της μακροχρόνιας μίσθωσης γης, το μισθωτήριο συμβόλαιο περιλαμβάνει σαφώς όλες τις διατάξεις και δεσμεύσεις που καθιστούν δυνατή την επίτευξη των στόχων του όσον αφορά την προστασία του ενδιαιτήματος και των ειδών.

25.3 Για τα έργα του σκέλους LIFE+ Φύση, αποθηκεύονται στη βάση δεδομένων για την αγορά γης (LPD) τα ηλεκτρονικά δεδομένα των αγροτεμαχίων που χρηματοδοτούνται από το LIFE+. Ο συντονιστής δικαιούχος είναι αρμόδιος για την εισαγωγή και επικύρωση των (περιγραφικών και χωρικών) δεδομένων για την αγορά γης στην LPD στο στάδιο της υποβολής τελικής έκθεσης. Ο μορφότυπος των δεδομένων θα πρέπει να προσαρμόζεται στα πρότυπα του συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών (GIS) που χρησιμοποιούνται στην LPD. Στον συντονιστή δικαιούχο θα παρέχεται πρόσβαση στην LPD 6 μήνες πριν από την ημερομηνία περάτωσης του έργου.

Άρθρο 26 - Μη επιλέξιμες δαπάνες

Οι ακόλουθες δαπάνες δεν θεωρούνται επιλέξιμες και, επομένως, δεν λαμβάνονται υπόψη από την Επιτροπή για τον υπολογισμό του συνολικού επιλέξιμου κόστους:

- κάθε δαπάνη για δράση χρηματοδοτούμενη εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από χρηματοδοτικούς μηχανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- δαπάνες σχετικές με δραστηριότητες που δεν προβλέπονται στο έργο ή με τροποποιήσεις δράσεων για τις οποίες δεν εκδόθηκε η έγγραφη πρόσθετη συμφωνία που προβλέπεται στο άρθρο 15·

- δαπάνες για την αγορά διαρκών αγαθών ή την παραγωγή επικοινωνιακού υλικού χωρίς τον λογότυπο του LIFE (και τον λογότυπο του Natura 2000, κατά περίπτωση), συμπεριλαμβανομένων των πινακίδων ανακοινώσεων και των ιστότοπων·
- δαπάνες για την κάλυψη των οποίων ο συντονιστής δικαιούχος ή/και οι συνδικαιούχοι ήδη λαμβάνουν επιδότηση λειτουργίας από την Επιτροπή κατά την υπόψη περίοδο·
- κάθε δαπάνη σχετική με δράση που μπορεί να θεωρηθεί αντισταθμιστικό μέτρο που υπάγεται στην αρμοδιότητα κράτους μέλους και το οποίο αποφασίζεται σε σχέση με τις οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα)·
- δαπάνες που αφορούν σχέδια διαχείρισης, σχέδια δράσης και παρόμοια σχέδια, τα οποία συντάσσονται ή τροποποιούνται στο πλαίσιο έργου LIFE+, εάν το σχετικό σχέδιο δεν έχει τεθεί νόμιμα σε εφαρμογή πριν από την ημερομηνία περάτωσης του έργου. Στη διάταξη αυτή εμπίπτει η ολοκλήρωση, πριν από την ημερομηνία περάτωσης του έργου, όλων των διαδικαστικών/νομικών ενεργειών στα κράτη μέλη στα οποία προβλέπονται τέτοιες διαδικασίες·
- δαπάνες οποιασδήποτε κατηγορίας που υπερβαίνουν τις προβλεπόμενες στον προϋπολογισμό κατά περισσότερο από 10% και 30 000 ευρώ (όπως αναφέρεται στο άρθρο 15.2)·
- δαπάνες που σχετίζονται με τιμολόγια που εκδίδονται μεταξύ συνδικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και του συντονιστή δικαιούχου·
- δαπάνες που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ τμημάτων των συνδικαιούχων ή του συντονιστή δικαιούχου, εκτός αν αποκλείονται όλα τα στοιχεία κέρδους, ΦΠΑ και γενικών εξόδων·
- ζημίες λόγω συναλλαγματικών ισοτιμιών·
- περιττά ή αλόγιστα έξοδα·
- δαπάνες διανομής, μάρκετινγκ και διαφήμισης για την προώθηση προϊόντων ή εμπορικών δραστηριοτήτων, εκτός αν αναφέρονται ρητά στο έργο·
- προβλέψεις για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημίες ή οφειλές·
- χρεωστικοί τόκοι·
- επισφαλείς απαιτήσεις·
- δαπάνες ή έξοδα που σχετίζονται με την εξεύρεση/εξασφάλιση εναλλακτικών πηγών συγχρηματοδότησης·
- έξοδα παραστάσεως, εξαιρουμένων όσων γίνονται δεκτά ως απολύτως απαραίτητα για την εκτέλεση των εργασιών του έργου και μόνο·
- έξοδα που αφορούν άλλα έργα χρηματοδοτούμενα από τρίτους·
- δωρεά στοιχείων του ενεργητικού και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της εθελοντικής εργασίας·
- οδοιπορικά, έξοδα διαμονής και κάθε μορφή αμοιβής αντιπροσώπων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των εξωτερικών ομάδων παρακολούθησης·

- επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής·
- βασική επιστημονική έρευνα·
- τέλη για άδειες εκμετάλλευσης ή διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή άλλα τέλη που αφορούν την προστασία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας·
- έξοδα διαδικασιών καταχώρισης στα συστήματα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (EMAS) και απονομής οικολογικού σήματος (ECOLABEL)·
- αγορά γης, εάν δεν είναι σύμφωνη με τους όρους του άρθρου 25.

Είναι δυνατόν να θεωρηθούν μη επιλέξιμες και άλλες δαπάνες, εάν δεν πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 24.

Άρθρο 27 - Οικονομικές κυρώσεις

Δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, εάν διαπιστωθεί ότι ο συντονιστής δικαιούχος ή οποιοσδήποτε συνδικαιούχος έχει αθετήσει σε σοβαρό βαθμό τις υποχρεώσεις του, υπόκειται σε οικονομικές κυρώσεις ύψους 2% έως 10% της αξίας της συνεισφοράς που δικαιούται ο οικείος δικαιούχος, σύμφωνα με τον εκτιμώμενο προϋπολογισμό που καθορίζεται στο παράρτημα Ι.

Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξηθεί σε 4% έως 20% σε περίπτωση υποτροπής εντός πέντε ετών μετά τη διαπίστωση της πρώτης αθέτησης. Κάθε απόφαση της Επιτροπής να επιβάλει τις εν λόγω οικονομικές κυρώσεις γνωστοποιείται εγγράφως στον συντονιστή δικαιούχο, με συστημένη επιστολή.

Άρθρο 28 - Τρόποι πληρωμής

28.1 Η χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης καταβάλλεται σε δύο, τρεις ή τέσσερις δόσεις.

28.2 Μια πρώτη πληρωμή προχρηματοδότησης, ίση με το 40% της ανώτατης ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς. Η πληρωμή αυτή μπορεί να φθάσει το 70% για έργα με περίοδο εκτέλεσης έως 24 μήνες ή έργα στα οποία η ενωσιακή συνεισφορά δεν υπερβαίνει τις 300 000 ευρώ. Η συνεισφορά καταβάλλεται και στις δύο περιπτώσεις εντός 30 ημερών από την ημέρα λήψης:

- της συμφωνίας επιδότησης υπογεγραμμένης από αμφότερα τα μέρη·
- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναγράφονται το όνομα και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου, η επωνυμία και η διεύθυνση της τράπεζας, τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού και ο αριθμός αναφοράς του έργου·
- χρηματικής εγγύησης, ανάλογα με την περίπτωση. Ανάλογα με την οικονομική βιωσιμότητα του συντονιστή δικαιούχου, η οποία έχει αξιολογηθεί κατά το στάδιο της επιλογής, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει κατά το στάδιο της αναθεώρησης εγγύηση που έχει εκδοθεί από τράπεζα ή ασφαλιστική εταιρεία. Η εγγύηση αυτή ισούται με το ποσό της πρώτης προχρηματοδότησης και καλύπτει τη διάρκεια του έργου και έξι ακόμη μήνες. Η ισχύς της παρατείνεται σε περίπτωση παράτασης του έργου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η εγγύηση αυτή μπορεί να αντικατασταθεί από εγγύηση αλληλέγγυα και εις ολόκληρο υπόχρεου τρίτου. Η χρηματική εγγύηση πρέπει να έχει τη μορφή που προβλέπεται στο παράρτημα VI της συμφωνίας επιδότησης.

28.3 Ενδιάμεση πληρωμή προχρηματοδότησης, ίση με το 40% της ανώτατης ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς, καταβάλλεται για έργα με περίοδο εκτέλεσης άνω των 24 μηνών στα οποία η ενωσιακή συνεισφορά υπερβαίνει τις 300 000 ευρώ. Η πληρωμή γίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχει καταναλωθεί τουλάχιστον το 150% της πρώτης πληρωμής προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των δαπανών).

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η περίοδος υλοποίησης υπερβαίνει τους 48 μήνες και η ενωσιακή συνεισφορά υπερβαίνει τα 2 000 000 ευρώ, ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ζητήσει την καταβολή δύο ενδιάμεσων πληρωμών προχρηματοδοτήσεων: η πρώτη ισούται με το 20% της ανώτατης ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς, υπό τον όρο ότι έχει αναλωθεί τουλάχιστον το 100% της πρώτης πληρωμής προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των πραγματοποιηθέντων εξόδων), ενώ η δεύτερη ισούται με το 20% της ανώτατης ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς, υπό τον όρο ότι έχει αναλωθεί τουλάχιστον το 100% της πρώτης πληρωμής προχρηματοδότησης και της πρώτης ενδιάμεσης πληρωμής προχρηματοδότησης (ως ποσοστό των πραγματοποιηθέντων εξόδων).

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν έχει καταβληθεί η πρώτη προχρηματοδότηση, ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ζητήσει ενδιάμεση πληρωμή προχρηματοδότησης, υπό τον όρο ότι έχει δαπανηθεί ποσό ίσο με το 60 % τουλάχιστον της ανώτατης συνεισφοράς που προβλέπεται στους ειδικούς όρους. Το ποσό της πληρωμής αυτής προσδιορίζεται με την εφαρμογή του καθοριζόμενου στη συμφωνία επιδότησης ποσοστού στις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά την ημερομηνία της ενδιάμεσης τεχνικής έκθεσης και της κατάστασης δαπανών και εσόδων. Ωστόσο, περιορίζεται στο 80% της ανώτατης συνεισφοράς που προβλέπεται στους ειδικούς όρους.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ενδιάμεσης προχρηματοδότησης, η πληρωμή γίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχει ζητηθεί τουλάχιστον εννέα μήνες πριν από την ημερομηνία περάτωσης του έργου.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 28.5, η ενδιάμεση πληρωμή γίνεται από την Επιτροπή εντός 90 ημερών από την ημέρα παραλαβής:

- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναγράφονται το όνομα και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου και ο αριθμός αναφοράς του έργου·
- του επίσημου αριθμού μητρώου, της οργάνωσης, του ονόματος και της διεύθυνσης του ελεγκτή όταν απαιτείται από το άρθρο 31·
- της αντίστοιχης ενδιάμεσης κατάστασης δαπανών και εσόδων και της ενδιάμεσης έκθεσης, όπως προβλέπεται από το άρθρο 12.

Η έγκριση της ενδιάμεσης έκθεσης και της ενδιάμεσης κατάστασης δαπανών και εσόδων που συνοδεύουν την αίτηση πληρωμής σε καμία περίπτωση δεν συνεπάγεται αναγνώριση της επιλεξιμότητας, της κανονικότητας ή της γνησιότητας, πληρότητας και της ορθότητας των δηλώσεων και των πληροφοριών που περιέχουν.

28.4 Με την επιφύλαξη του άρθρου 28.5, το υπόλοιπο (τελική πληρωμή) καταβάλλεται από την Επιτροπή εντός 90 ημερών από την ημέρα παραλαβής:

- υπογεγραμμένης αίτησης πληρωμής, στην οποία αναγράφονται το όνομα και η διεύθυνση του συντονιστή δικαιούχου, η επωνυμία και η διεύθυνση

της τράπεζας, τα στοιχεία του τραπεζικού λογαριασμού και ο αριθμός αναφοράς του έργου·

- της αντίστοιχης τελικής κατάστασης δαπανών και εσόδων, η οποία καλύπτει ολόκληρη την περίοδο εκτέλεσης του έργου, και της τελικής έκθεσης που προβλέπονται στο άρθρο 12·
- της έκθεσης ελέγχου, εάν απαιτείται βάσει του άρθρου 31.

Η έγκριση της τελικής έκθεσης και της τελικής κατάστασης δαπανών και εσόδων που συνοδεύουν την αίτηση πληρωμής σε καμία περίπτωση δεν συνεπάγεται αναγνώριση της κανονικότητας ή της αυθεντικότητας, της πληρότητας και της ορθότητας των δηλώσεων και των πληροφοριών που περιέχουν.

28.5 Η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει την προθεσμία πληρωμής που ορίζεται στα άρθρα 28.2, 28.3 και 28.4 ανά πάσα στιγμή, κοινοποιώντας επίσημα στον συντονιστή δικαιούχο ότι η αίτησή του για καταβολή της πληρωμής δεν μπορεί να γίνει δεκτή, είτε διότι δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της συμφωνίας επιδότησης, είτε επειδή δεν έχουν υποβληθεί τα κατάλληλα δικαιολογητικά, είτε επειδή αμφισβητείται η επιλεξιμότητα των δαπανών που δηλώθηκαν στην κατάσταση δαπανών και εσόδων.

Η εν λόγω αναστολή και οι λόγοι πραγματοποίησής της κοινοποιούνται το συντομότερο δυνατόν στον συντονιστή δικαιούχο.

Η αναστολή αρχίζει να ισχύει από την ημερομηνία αποστολής της σχετικής γνωστοποίησης από την Επιτροπή. Η παρέλευση της υπολειπόμενης προθεσμίας πληρωμής αρχίζει να υπολογίζεται πάλι από την ημερομηνία παραλαβής των ζητούμενων πληροφοριών ή των αναθεωρημένων εγγράφων ή διενέργειας της αναγκαίας περαιτέρω επαλήθευσης, συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων ελέγχων. Όταν η αναστολή υπερβαίνει τους δύο μήνες, ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να αποφασίσει για το αν η αναστολή πρέπει να συνεχιστεί.

Σε περίπτωση αναστολής της προθεσμίας πληρωμής μετά την απόρριψη μίας τεχνικής έκθεσης ή κατάστασης δαπανών και εσόδων και εφόσον η νέα υποβληθείσα έκθεση ή κατάσταση απορριφθεί επίσης, η Επιτροπή δικαιούται να καταγγείλει τη συμφωνία επιδότησης σύμφωνα με το άρθρο 18.3.1 στοιχείο (γ), με τις συνέπειες που περιγράφονται στο άρθρο 18.4.

28.6 Οι πληρωμές της Επιτροπής εκτελούνται σε ευρώ (€).

28.7 Όλες οι πληρωμές εκτελούνται προς τον τραπεζικό λογαριασμό του συντονιστή δικαιούχου. Κάθε αλλαγή λογαριασμού πρέπει να γνωστοποιείται πάραυτα στην Επιτροπή.

28.8 Τα έξοδα μεταφοράς ποσών κατανέμονται ως εξής:

- τα έξοδα αποστολής που χρεώνει η τράπεζα της Επιτροπής βαρύνουν την Επιτροπή·
- τα έξοδα παραλαβής που χρεώνει η τράπεζα του δικαιούχου βαρύνουν τον δικαιούχο·
- όλα τα έξοδα επανάληψης μεταφορών με υπαιτιότητα ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη βαρύνουν το υπαίτιο μέρος.

28.9 Η πληρωμή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε την ημέρα χρέωσης του τραπεζικού λογαριασμού της Επιτροπής.

- 28.10 Με την επιφύλαξη πιθανής αναστολής της προθεσμίας πληρωμής, ο συντονιστής δικαιούχος δικαιούται τόκους υπερημερίας σύμφωνα με το άρθρο 111 των κανόνων εφαρμογής του δημοσιονομικού κανονισμού⁶.
- 28.11 Εάν κάποιο ποσό καταβλήθηκε αδικαιολόγητα στον συντονιστή δικαιούχο ή η ανάκτηση δικαιολογείται βάσει των όρων της συμφωνίας, ο συντονιστής δικαιούχος δεσμεύεται να επιστρέψει το εν λόγω ποσό στην Επιτροπή με βάση τους όρους και εντός της προθεσμίας που αυτή καθορίζει.
- 28.12 Εάν η πληρωμή δεν έχει πραγματοποιηθεί έως την ημερομηνία που καθορίζεται στο χρεωστικό σημείωμα, υπολογίζονται τόκοι στο οφειλόμενο ποσό βάσει του επιτοκίου που προβλέπεται στο άρθρο 28.10. Οι τόκοι υπερημερίας καλύπτουν το χρονικό διάστημα από την ημέρα που ακολουθεί την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας πληρωμής μέχρι και την ημερομηνία πραγματικής και ολοσχερούς λήξης του εκκρεμούς ποσού από την Επιτροπή.
Κάθε μερική πληρωμή καταλογίζεται πρώτα έναντι των εξόδων και των τόκων υπερημερίας και μετά έναντι του κεφαλαίου.
- 28.13 Τα τραπεζικά έξοδα που συνεπάγεται η επιστροφή οφειλόμενων στην Επιτροπή ποσών βαρύνουν εξ ολοκλήρου τον συντονιστή δικαιούχο.
- 28.14 Σύμφωνα με το άρθρο 299 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τους σκοπούς ανακτήσεων ή επιβολής οικονομικών κυρώσεων, η Επιτροπή δύναται να εκδώσει εκτελεστή απόφαση για την επιβολή χρηματικής υποχρέωσης σε πρόσωπα εξαιρουμένων των κρατών.
- 28.15 Εάν η πληρωμή δεν πραγματοποιηθεί εμπρόθεσμα, τα ποσά που οφείλονται στην Επιτροπή μπορούν να ανακτηθούν μέσω συμψηφισμού με ποσά που ενδεχομένως οφείλονται στον συντονιστή δικαιούχο, αφού ενημερωθεί σχετικά ο τελευταίος μέσω συστημένης επιστολής με βεβαίωση παραλαβής ή ισοδύναμο μέσο, ή μέσω κατάπτωσης της χρηματικής εγγύησης που προβλέπεται στο σημείο 28.2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που δικαιολογούνται από την ανάγκη διαφύλαξης των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, η Επιτροπή μπορεί να προβεί σε ανάκτηση με συμψηφισμό πριν από τη λήξη της προθεσμίας πληρωμής. Δεν απαιτείται προηγούμενη συγκατάθεση του συντονιστή δικαιούχου.

Άρθρο 29 - Κατάσταση δαπανών και εσόδων

- 29.1 Οι καταστάσεις δαπανών και εσόδων υποβάλλονται με την ευκαιρία της ενδιάμεσης και της τελικής έκθεσης. Καλύπτουν την ίδια χρονική περίοδο με την αντίστοιχη τεχνική έκθεση. Οι ενδιάμεσες ή τελικές καταστάσεις δαπανών και εσόδων πρέπει να περιλαμβάνουν ενοποιημένη κατάσταση, καθώς και κατανομή των ποσών που διεκδικεί κάθε δικαιούχος. Επιπλέον, η αίτηση για την τελική πληρωμή περιέχει συνοπτική κατάσταση δαπανών και εσόδων, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει ενοποιημένη κατάσταση δαπανών και εσόδων και κατανομή των ποσών που δηλώνονται από κάθε δικαιούχο, με συγκεντρωτική παρουσίαση των καταστάσεων δαπανών και εσόδων που έχουν ήδη υποβληθεί στο παρελθόν και διευκρίνιση των εισπράξεων που αναφέρονται στο σημείο (α) του άρθρου 23.4 για κάθε δικαιούχο.
- 29.2 Οι καταστάσεις δαπανών και εσόδων παρουσιάζονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται από την Επιτροπή. Ένα αντίγραφο

⁶ EE L 362 της 31.12.2012, σ. 38

διαβιβάζεται στην Επιτροπή και ένα στην εξωτερική ομάδα παρακολούθησης που ορίζει η Επιτροπή.

- 29.3 Ο συντονιστής δικαιούχος βεβαιώνει ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής είναι πλήρεις, αξιόπιστες και ακριβείς, ότι τα οικονομικά έγγραφα που υποβάλλονται στην Επιτροπή συμμορφώνονται με τις παρούσες κοινές διατάξεις, ότι οι δηλωθείσες δαπάνες αντιπροσωπεύουν το πραγματικό κόστος και ότι όλα τα έσοδα έχουν δηλωθεί.
- 29.4 Τα παραστατικά εξόδων (π.χ. τιμολόγια) δεν χρειάζεται να επισυνάπτονται στην κατάσταση δαπανών και εσόδων. Ωστόσο, ο συντονιστής δικαιούχος παρέχει στην Επιτροπή, εάν του ζητηθεί, όλα τα λεπτομερή στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων, που μπορεί να χρειαστεί η Επιτροπή για την αξιολόγηση των δαπανών και της αντίστοιχης έκθεσης πεπραγμένων.
- 29.5 Στις καταστάσεις δαπανών και εσόδων χρησιμοποιείται μόνο το ευρώ (€).
- Οι δικαιούχοι που διατηρούν γενικούς λογαριασμούς σε άλλο νόμισμα μετατρέπουν τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν σε άλλο νόμισμα σε ευρώ, χρησιμοποιώντας τη συναλλαγματική ισοτιμία που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα την πρώτη εργάσιμη ημέρα του έτους πραγματοποίησης της εκάστοτε δαπάνης. Ο ίδιος κανόνας μετατροπής ισχύει για τα έσοδα του έργου.
- Οι δικαιούχοι με γενικούς λογαριασμούς σε ευρώ μετατρέπουν σε ευρώ τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν σε άλλο νόμισμα σύμφωνα με τις συνήθεις λογιστικές πρακτικές τους.

Άρθρο 30 - Φόρος προστιθέμενης αξίας

- 30.1 Όταν ο συντονιστής δικαιούχος ή συνδικαιούχος δεν δικαιούται επιστροφή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) που έχει καταβάλει στο πλαίσιο του έργου, το ποσό αυτό θεωρείται επιλέξιμη δαπάνη.
- 30.2 Για να θεωρηθεί επιλέξιμη η επιβάρυνση με ΦΠΑ, ο συντονιστής δικαιούχος πρέπει να αποδείξει με έγγραφα που έχουν εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές ή περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις ότι ο ίδιος ή/και οι συνδικαιούχοι υποχρεούνται να καταβάλουν ΦΠΑ, αλλά δεν δικαιούνται επιστροφή του, για τα στοιχεία ενεργητικού και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για το έργο. Αντί των εν λόγω νομικών εγγράφων, η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί, ως απόδειξη επιλεξιμότητας του ΦΠΑ, ρητή δήλωση στον ανεξάρτητο οικονομικό έλεγχο που αναφέρεται στο άρθρο 31 όπου καταγράφονται τα ποσά του ΦΠΑ που έχουν καταβληθεί και που δεν μπορούν να ανακτηθούν από τον συντονιστή δικαιούχο ή/και τους συνδικαιούχους.

Άρθρο 31 - Ανεξάρτητος οικονομικός έλεγχος

- 31.1 Όταν η ανώτατη ενωσιακή συνεισφορά που καθορίζεται στις ειδικές διατάξεις υπερβαίνει τις 300 000 ευρώ, η τελική κατάσταση δαπανών και εσόδων που υποβάλλεται στην Επιτροπή ελέγχεται από ανεξάρτητο ελεγκτή τον οποίο ορίζει ο συντονιστής δικαιούχος.
- 31.2 Ο ελεγκτής επαληθεύει την τήρηση των εθνικών νομοθετικών διατάξεων και λογιστικών κανόνων και βεβαιώνει ότι όλες οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες είναι σύμφωνες με την παρούσα συμφωνία επιδότησης. Ο ελεγκτής ελέγχει επίσης τις πηγές χρηματοδότησης του έργου και, ειδικότερα, επιβεβαιώνει την απουσία συγχρηματοδότησης από άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης. Η εκτελούμενη

εργασία πρέπει να είναι σύμφωνη με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής και να έχει τη μορφή που προβλέπεται σε αυτές.

Άρθρο 32 - Έλεγχος από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

- 32.1 Η Επιτροπή ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός της μπορεί να ελέγξει τον συντονιστή δικαιούχο ή οποιονδήποτε συνδικαιούχο οποιαδήποτε στιγμή κατά την περίοδο εκτέλεσης του έργου και έως πέντε έτη μετά την τελική πληρωμή της ενωσιακής συνεισφοράς, όπως αναφέρεται στο άρθρο 28.4.
- 32.2 Ο έλεγχος διενεργείται σε βάση εμπιστευτικότητας.
- 32.3 Η Επιτροπή ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός της έχει πρόσβαση στα έγγραφα που απαιτούνται για να διαπιστωθεί η επιλεξιμότητα των δαπανών των δικαιούχων, όπως τιμολόγια, αποσπάσματα μισθολογικών καταστάσεων, δελτία παραγγελίας, αποδείξεις πληρωμών, φύλλα εργασίας και κάθε άλλο έγγραφο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό και την παρουσίαση του κόστους.
- 32.4 Η Επιτροπή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι οι εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποί της τηρούν την εμπιστευτικότητα των δεδομένων στα οποία έχουν πρόσβαση ή τα οποία τους παρέχονται.
- 32.5 Η Επιτροπή μπορεί να ελέγχει τη χρήση της ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς από τον συντονιστή δικαιούχο και τους συνδικαιούχους.
- 32.6 Αποστέλλονται στον συντονιστή δικαιούχο πληροφορίες για τις διαπιστώσεις του ελέγχου. Ο συντονιστής δικαιούχος μπορεί να υποβάλει στην Επιτροπή τις τυχόν παρατηρήσεις των δικαιούχων εντός μηνός από τη λήψη των πληροφοριών αυτών. Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να μη λάβει υπόψη παρατηρήσεις που υποβάλλονται εκπρόθεσμα.
- 32.7 Με βάση τα πορίσματα του ελέγχου, η Επιτροπή λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα που κρίνει αναγκαία, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης εντολής ανάκτησης για το σύνολο ή μέρος των πληρωμών της.
- 32.8 Το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί να ελέγχει, βάσει των δικών του διαδικασιών, τη χρήση της ενωσιακής χρηματοδοτικής συνεισφοράς στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας επιδότησης. Δυνάμει του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου⁷ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁸, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) μπορεί επίσης να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους και επιθεωρήσεις σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της απάτης και άλλων παρατυπιών. Κατά περίπτωση, τα πορίσματα των επιθεωρήσεων είναι δυνατόν να οδηγούν σε αποφάσεις ανάκτησης ποσών από την Επιτροπή.
- 32.9 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να παρέχουν στο προσωπικό της Επιτροπής και όσους εξουσιοδοτούνται από την Επιτροπή κατάλληλη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις ή τους χώρους όπου πραγματοποιείται το έργο και σε όλα τα έγγραφα που σχετίζονται με την τεχνική και οικονομική διαχείριση της διαδικασίας. Η πρόσβαση των εξουσιοδοτημένων

⁷ ΕΕ L 292 της 15.11.1996, σ. 2.

⁸ ΕΕ L 136 της 31.5.1999, σ. 1.

από την Επιτροπή μπορεί να υπόκειται σε ρυθμίσεις εμπιστευτικότητας που θα συμφωνηθούν μεταξύ της Επιτροπής και του συντονιστή δικαιούχου.

- 32.10 Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να αρχίζουν έως και πέντε έτη μετά την τελική πληρωμή που αναφέρεται στο άρθρο 28.4.
- 32.11 Οι εν λόγω έλεγχοι διενεργούνται σε βάση εμπιστευτικότητας.
- 32.12 Ο συντονιστής δικαιούχος και οι συνδικαιούχοι παρέχουν κατάλληλη συνδρομή στην Επιτροπή ή τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους της.
- 32.13 Το Ελεγκτικό Συνέδριο και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) έχουν τα ίδια δικαιώματα με την Επιτροπή δυνάμει του παρόντος άρθρου, ιδίως το δικαίωμα πρόσβασης και συνδρομής, για τον σκοπό των ελέγχων και των ερευνών.

Άρθρο 33 - Κρατικές ενισχύσεις

Κάθε ενίσχυση χορηγούμενη από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων για το έργο που καλύπτεται από την παρούσα συμφωνία πρέπει να είναι σύμφωνη με τους κανόνες των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.